

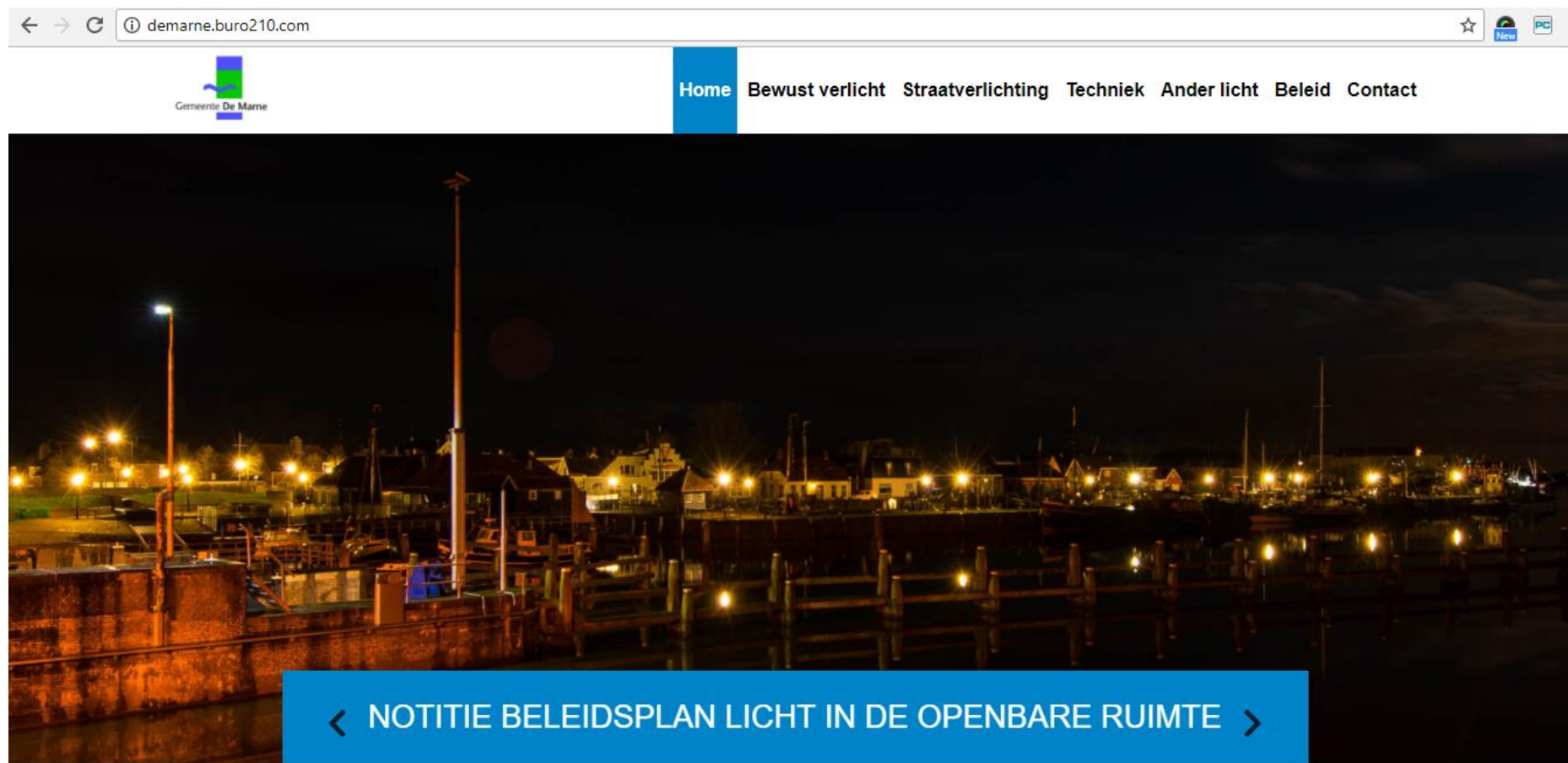

Notitie Beeldend Beleidsplan

Licht in de Openbare Ruimte

- Beleid voor Openbare Verlichting
- Visie op Overige Lichtbronnen

Deze PDF is een afdruk gemaakt op 6 december 2017 van de volgende website:

Inhoudsopgave

1) Home

2) Bewust Verlicht

- a) Nieuw donker nieuw licht
- b) Dark Sky Park
- c) Lichthinder en Donkerte
- d) Energiebesparing
- e) Circulariteit
- f) Veiligheid

3) Straatverlichting

- a) Buitengebied
- b) Centrum
- c) Woonwijken
- d) Bedrijventerrein
- e) Hoofdwegen
- f) Fietspaden
- g) Parkeerterreinen

4) Technieken

- a) Dimmen & Schakelen
- b) Led & Innovaties
- c) Lantaarnpalen
- d) Armaturen
- e) Markering
- f) Gelijkmaticheid & Verlichtingssterkte

5) Ander Licht

- a) Reclame
- b) Bedrijven
- c) Sportvelden
- d) Open stallen
- e) Paardenbakken
- f) Aanlichting
- g) Licht van Inwoners

6) Beleid

- a) Beleid openbare verlichting
- b) Landelijke richtlijnen en regelgeving
- c) Visie overige lichtbronnen
- d) Reclamebeleid

7) Contact (en meldingen storingen)

Home

Bewust verlicht

Welkom in deze conceptnotitie 'beeldend beleidsplan Openbare Verlichting en Overige Lichtbronnen' van de gemeente De Marne. Gemeente De Marne kiest bewust. Waar blijft de natuurlijke donkerte behouden en waar verlichten we voor veiligheid? Hoe voegen we met licht een extra kwaliteit toe aan de openbare ruimte voor sfeer en schoonheid, voor comfort en herkenning? Verlichting helpt u om prettig buiten te verblijven, om actief te zijn en op pad te gaan nadat de zon onder is gegaan. Op tijden dat er bijna niemand buiten is, passen we de verlichting aan. Want ook duisternis is een kwaliteit die we willen behouden.

Veiligheid

Energiebesparing en
duurzaamheid

Donkerte en minder
lichthinder

Betaalbare innovatie

Beleid en Regelgeving

Het roer om

We kijken anders naar licht dan voorheen. Zodra we verlichting vervangen, zetten we nieuwe inzichten en technieken in. Zeker als de schop de grond in gaat om een gebied te herstructureren. Dan is een sprong mogelijk. Het gaat niet meer alleen om de beeldkwaliteit overdag. We willen met licht en met donker waarde toevoegen aan de avond en de nacht. De identiteit van de gemeente als geheel maar ook de schoonheid van de individuele dorpskernen laten zien. Bewust omgaan met verlichting voor de juiste beleving op straat. Toegevoegde waarde voor veiligheid en comfort. De bestaande kwaliteit van donkerte willen we behouden in het buitengebied.

Vernieuwingen op stapel

De komende jaren wordt er weer veel verlichting vernieuwd. U heeft dagelijks te maken met het licht in uw eigen straat, vooral in de winter. Bij grote vervangingen worden inwoners en andere belanghebbende partijen betrokken. Welke verlichting plaatst de gemeente in woonwijken?

Nieuwe technieken

Techniek verandert met de dag. Eenmaal op straat blijft de verlichting tientallen jaren staan. Dat vraagt om een goede afweging.

Dark Sky Park

Uniek in Nederland. In het Dark Sky Park Lauwersmeer kunt u genieten van duisternis en rust, kunt u de donkere horizon en de heldere sterrenhemel beleven. Kortom, genieten van de schoonheid van de nacht.

Ander licht

Ook andere lichtbronnen bepalen hoe het er 's nachts uit ziet in de gemeente. Zoals licht voor reclame, sport, bedrijven en woningen.

Bewust verlichten is van belang voor ons allemaal. Doet u mee?

Nieuwsberichten

Online enquête is gesloten.

Gemeenteraad bespreekt
Notitie 'beeldend beleid
Openbare Verlichting'

Gemeenteraad bespreekt Notitie 'beeldend beleid Openbare Verlichting'

Gemeenteraad buigt zich over Notitie 'beeldend beleid Openbare Verlichting'

Op de gemeenteraad van 19 december 2017 staat de notitie 'beeldend beleidsplan Openbare Verlichting en Overige Lichtbronnen' geagendeerd.

Het gaat hierbij om een aanpassing op het lopende beleidsplan Openbare Verlichting (2010-2019). De aanpassing is op drie hoofdpunten:

- nog sterker inzetten op bewust verlichten door duurzaamheid, leefbaarheid en nieuwe ontwikkelingen
- verbreding van alleen gemeentelijke verlichting naar 'kwaliteit van de nacht' met de gemeentelijk visie op overige lichtbronnen
- bewustmaking van inwoners en bedrijven met behulp van een eigentijdse vormgeving

Klik hier voor de belangrijkste beleidsuitgangspunten op een rij voor openbare verlichting.

Online enquête is gesloten.

Online enquete is gesloten.

De gemeente heeft in november 2017 een enquête uitgezet. Doel was te horen wat inwoners en instellingen vinden van de verlichting in de eigen (woon)straat en de rest van de gemeente.

Deelname

122 inwoners, bedrijven en maatschappelijke instelling hebben deze uitgebreide enquête ingevuld. Dit heeft waardevolle informatie opgeleverd. Binnenkort vindt u de rapportage op deze plek. Respondenten die hun emailadres hebben ingevuld, ontvangen de rapportage per email.

Heeft u een vraag of opmerking?

Heeft u de enquête gemist maar wilt u toch iets laten weten of vragen over gemeentelijke openbare verlichting of andere lichtbronnen in de buitenruimte? U kunt een bericht achterlaten onder de knop contact.

Bewust verlicht

Bewust verlicht

Sinds de uitvinding van de elektriciteit is de hoeveelheid kunstlicht rap gegroeid.

Dit zorgt voor meer veiligheid, gezelligheid en sfeer. Maar het heeft ook negatieve effecten.

Nadelen van kunstlicht

Kunstlicht kost energie. Ook kan het lichthinder en -verlichting veroorzaken.

Een overdaad aan licht kan leiden tot verstoring van dieren, mensen en het landschap.

De gemeente kiest daarom voor bewust verlichten.

Zij wil de voordelen van verlichting te benutten en tegelijk de nadelen zoveel mogelijk te beperken.

Dit doet zij door alleen te verlichten als dat echt nodig is. En door de verlichting goed in te passen in de omgeving.

Nieuw donker Nieuw licht

Donker en licht

Het licht zie je. Het donker ook. De kernen zijn licht. Het landschap is donker. Maar niet overal. Soms zie je meer. Meer licht, van dichtbij, van veraf.

Donker is het eigenlijk niet in Nederland. Er is altijd licht. Bij helder weer stralen de sterren en de maan. De hemel licht soms helder op van onderen. Want er straalt ook kunstlicht. Staande in het donker zie je op de horizon verschillende lichtpunten. Je herkent de kerk of de molen in dat dorpje verderop. Je ogen trekken naar het licht toe. Dan lijkt de omgeving nog donkerder. Licht en donker als contrasten die wij als mensen kunnen bepalen.

Identiteit van de dorpskern laten zien

De individuele dorpen kunnen met verlichting hun identiteit laten zien ook in de avond en nacht. De gemeente bespreekt graag met de inwoners wat hun belangrijkste iconen zijn. Hoe kunnen we die op passende wijze uitlichten? Denk aan de entree van de dorpskern, de kerk, het plein, de molen. Op uren dat er mensen op straat zijn, voegt bewust licht met nieuwe technieken waarde toe aan de beleving op straat.

Verlichten net als in je huis

Een dorpskern verlichten is eigenlijk net als je eigen huis. Bij binnenkomst in de entree gaat het licht aan. De eerste indruk, een welkom gevoel, je oriënteert je waar je bent. De gang als route met meer beweging, heeft licht nodig. Je gaat de kamers in en ziet aan de verlichting meteen waar je bent. Spots lichten mooie plekken aan in de woonkamer. De slaapkamer is donker en sfeervol met een fel lampje voor als je wilt lezen. De keuken en badkamer zijn praktisch maar toch ook met smaak verlicht. Zo ziet de gemeente het verlichten van dorpskernen in de toekomst. Keuzes passend bij de entree en dorpsstraat, bij woonstraten, dorpsplein en de kerk, straten met winkels en andere bedrijven, doorgaande weg en parkeergebied.

Nieuwe kijk op licht en op donker

Als we verlichting vervangen, zetten we nieuwe inzichten en technieken in. Zeker als de schop in de grond gaat, dan is een sprong mogelijk. We kijken naar de kwaliteit overdag maar ook de avond en de nacht zijn meteen in beeld. Zodat we waarde toe kunnen voegen met licht en met donker. Zodat we de juiste beleving krijgen ook in de avond en de nacht. Met de juiste verlichting voegt de gemeente waarde toe aan straten, pleinen en parkeerplaatsen. Waarden zoals veiligheid en comfort, sfeer en beleving. Met donkerte voegt de gemeente juist waarde toe in het buitengebied.

Identiteit buitengebied behouden

Buiten de kernen is donkerte een belangrijk deel van de identiteit. Daarnaast is verkeersveiligheid van belang. Nieuwe reflectietechnieken laten weggebruikers het verloop van de weg zien. En waarschuwen voor gevaarlijke kruisingen en bochten.

Dark Sky Park

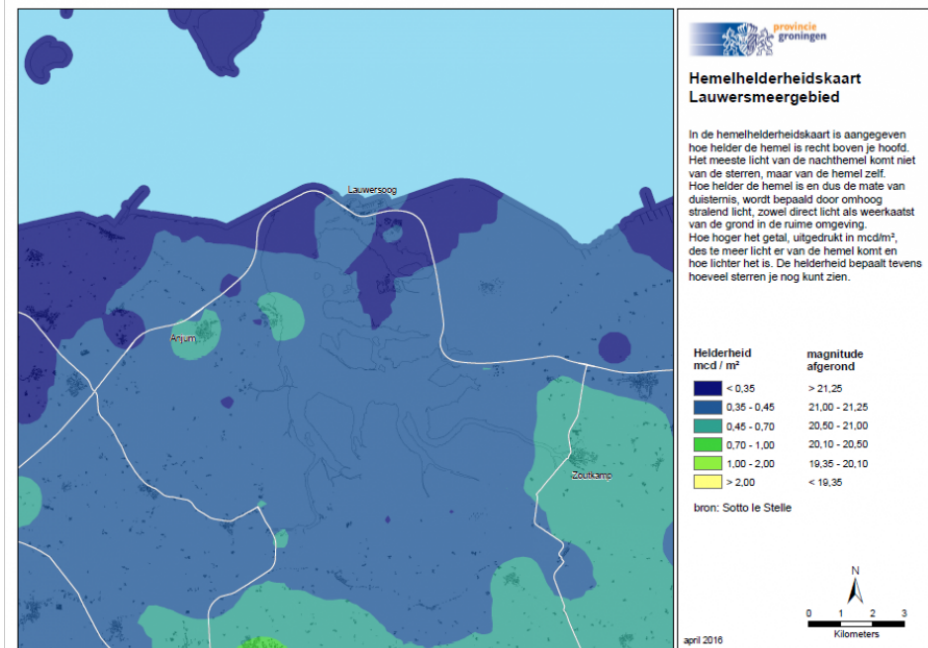
Lauwersmeer is nu Dark Sky Park

Lauwersmeer was al sinds 2003 formeel een Nationaal Park. Sinds 2016 mag Lauwersmeer zich ook een Dark Sky Park noemen. Dit is een gebied waar het donker is, waar de duisternis behouden blijft en waar bezoekers 's nachts welkom zijn om die duisternis te beleven en de sterrenhemel te zien. De benoeming voor het Lauwersmeer is bijzonder, omdat Nederland een van de landen is met de meeste lichtvervuiling ter wereld

Dark Sky Park voor mens en dier

Niet alleen toeristen genieten van de donkere sterrenhemel, het donkere landschap en de rust in het Dark Sky Park. In dit mooie en rustige gebied van 60 km² verblijven (trek)vogels zoals de slechtvalk, de grutto, lepelaar. In de winter verblijven er veel ganzen. Ook voor hen is donkerte van groot belang. Verlichting verstoort hun gedrag qua voeding, voortplanting en verplaatsing.

Aan de slag tegen lichtvervuiling

Er is veel werk verzet om van de International Dark Sky Association (IDA) de titel Dark Sky Park te mogen dragen. De horizonvervuiling rondom Lauwersoog bleek te hoog. Denk daarbij aan de sluizen, restaurants en recreatiebedrijven, de brug en de Veerhaven/Visserijhaven. Door de handen ineen te slaan hebben diverse partners in Lauwersoog de lichtvervuiling aangepakt.

Links: de kaart toont een donkere tot zeer donkere hemel recht boven het Dark Sky Park nadat de verlichting is verbeterd.

Haven Lauwersoog

Het havengebied vormen de grens tussen het Natuurgebied Lauwersmeer en de Wadden. De gemeentelijke wegverlichting en de terreinen van de Veerhaven zijn grondig aangepakt. De nieuwe armaturen geven minder vervuiling en storen de dieren veel minder doordat ze het licht naar beneden richten en weinig zijwaarts uitstralen. Ook besparen ze energie en geven ze een betere kwaliteit licht op het wegdek.

Anderen stimuleren

De gemeente verduurzaamt de eigen openbare verlichting en ondersteunt andere lichtbroneigenaren om hun eigen verlichting aan te pakken, zoals:

- het Havenbedrijf
- andere (vaak recreatieve) bedrijven in Lauwersoog
- Vereniging van Eigenaren vakantiepark Suyderoogh
- Defensie (oefenterrein en kazerne)
- Provincies en Waterschap Noorderzijlvest (als eigenaar straatverlichting)
- het Groninger landschap (o.a. Molen te Vierhuizen)

Beleef het Dark Sky Park

Staatsbosbeheer organiseert activiteiten zoals een 'Ik ben niet bang in het donker-wandeling'. Meer informatie in het Activiteitscentrum, Rug 1 in Lauwersoog, sbblauwersmeer@staatsbosbeheer.nl

Lichthinder en Donkerte

Streefbeeld van de gemeente

De verlichting van de gemeente en van andere lichtbron-eigenaren is afgestemd op de omgeving. Het licht brandt alleen indien dat echt nodig is. Het licht wordt goed gericht en veroorzaakt geen lichthinder of lichtvervuiling.

Impact van licht

Veel kunstlicht in de buitenruimte kan negatieve effecten hebben. Voor mensen, dieren, planten en voor de omgeving. De laatste jaren is er meer aandacht voor deze ongewenste effecten. Er wordt over de hele wereld onderzoek naar gedaan.

Licht en dieren

Voor dieren kan kunstlicht ingrijpende gevolgen hebben. Ze kunnen gedesoriënteerd raken, aangetrokken worden door licht (en daardoor verongelukken), afgestoten worden (en daardoor afgesloten raken van hun natuurlijke habitat). Ze kunnen verstoord worden in hun de jacht, voortplanting en verspreiding.

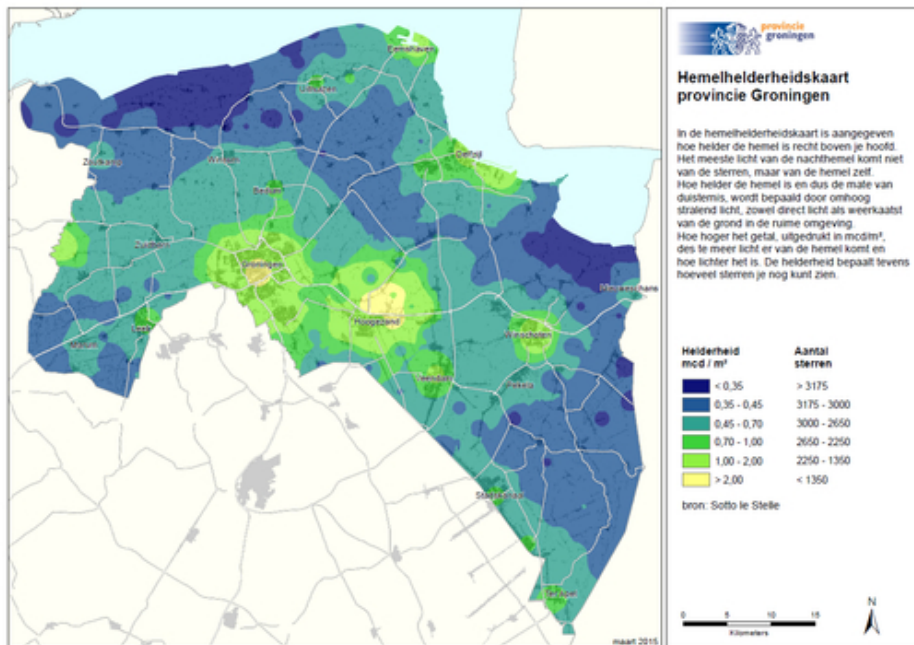
Licht en mensen

Ook mensen ondervinden hinder van licht. Weggebruikers kunnen erdoor verblind raken. Omwonenden kunnen last hebben van licht dat hun huis of tuin in schijnt. Daarnaast kan een overdosis aan kunstlicht invloed hebben op de gezondheid. Dit heeft te maken met het verstoord raken van de melatonineproductie. Met een straatlamp voor het slaapkamerraam kiezen sommigen voor een verduisterend gordijn voor extra nachtrust.

Licht in het landschap

Zeker in een open landschap zijn felle lichtbronnen tot op grote afstand zichtbaar. Ze verstoren het van nature donkere landschap. Als er sprake is van veel licht, kunnen er zelfs lichtkoepels zichtbaar worden boven de horizon, zeker bij vochtig weer.

Sterrenhemel

Als er veel kunstlicht is, dan zijn er minder sterren zichtbaar. De hemelhelderheidskaart van Groningen geeft aan hoe donker de hemel is. Waar de kaart een donkere kleur geeft, is de hemel relatief donker en zijn veel sterren waar te nemen op een heldere nacht. Waar de kaart een hele lichte kleur aangeeft, zijn slechts tientallen sterren zichtbaar op een heldere nacht.

Energiebesparing

Streefbeeld van de gemeente

Energieverbruik voor openbare verlichting wordt zoveel mogelijk beperkt. De verlichting brandt daarom alleen waar en wanneer nodig. Dit sluit aan bij de ambities van de gemeente, zoals vastgelegd in het Klimaatbeleidsplan (2013-2020) 'Grenzeloos CO2 neutraal!!'.

Ambities van de gemeente

De gemeente wil energieneutraal worden voor het eigen gemeentelijk energiegebruik. Voor de gehele gemeente met al haar inwoners en bedrijven is het doel voor 2020: 19% energiebesparing, 16% opwekking duurzame energie en 23% minder CO2 uitstoot. Dit gaat verder dan de landelijke doelstellingen in het Energieakkoord.

Hoe bespaart de gemeente energie?

De gemeente is ook zuinig met energie voor openbare verlichting. Zij maakt bewuste keuzes. Is er een alternatief voor verlichting zoals markering? Als er licht nodig is, dan op laag vermogen. En is om-en-om uitschakelen of dimmen mogelijk?

Straatlantaarns op zonne-energie

Er zijn lantaarnpalen met lampen die op zonne-energie werken, soms in combinatie met windenergie. Dit is vooral een oplossing voor plaatsen waar geen elektriciteit is. Denk bijvoorbeeld aan afgelegen plekken in het buitengebied. Het is dan niet nodig om voor één of enkele lichtmasten een nieuwe elektriciteitskabel aan te leggen. Op deze manier brandt het licht op eigen groene stroom.

Circulariteit

Streefbeeld van de gemeente

De gemeente streeft naar een economie waarbij er geen afval meer is. Alles is herbruikbaar als grondstof en blijft in de keten. Daarom wordt bij de inkoop van onder andere armaturen en lantaarnpalen naar de hele cyclus gekeken. Van winning, productie en gebruik tot het verwijderen en hergebruik van materialen.

Circulariteit = noodzaak

Het gebruik van grondstoffen en energie is de afgelopen decennia explosief gestegen. Daardoor raken natuurlijke bronnen uitgeput. Een koerswijziging, waarbij grondstoffen niet op de afvalberg belanden maar in de keten blijven, is noodzakelijk. Als dit niet gebeurt, ontstaat er in de nabije toekomst grote schaarste.

Circulariteit en verlichting

Een circulaire economie is belangrijk, ook als het gaat om openbare verlichting. De gemeente onderzoekt hoe zij hier vorm aan kan geven. Het gaat daarbij om het recyclen van materialen. En om het verlengen van de levensduur van producten.

Hergebruik van materialen

De gemeente kan de circulaire economie stimuleren door bij de inkoop extra goed op te letten. Zij kan voorschrijven dat oude producten gedemonteerd moeten worden voor recycling. Ook kan zij, bij de keuze voor nieuwe producten, erop letten van welke materialen deze gemaakt zijn en of deze goed te hergebruiken zijn.

Levensduur verlengen

Het is nog beter als iets niet recycled wordt als grondstof, maar in gebruik blijft. De gemeente kan bijvoorbeeld bij de inkoop van armaturen voorschrijven dat ze reparabel moeten zijn. En dat nog bruikbare onderdelen van kapotte armaturen niet worden weggegooid, maar opnieuw gebruikt.

Anders denken

Circulariteit gaat niet alleen over recyclen en het verlengen van de levensduur. Het gaat ook over anders durven denken. Creatief zijn. Bijvoorbeeld door een lantaarnpaal ook voor andere functies te gebruiken. Of door juist geen lichtmast te plaatsen op sommige plekken, want dat bespaart natuurlijk ook grondstoffen en energie.

Veiligheid

Streefbeeld van de gemeente

De gemeente draagt bij aan de verkeers- en de sociale veiligheid in de openbare ruimte. Dit doet zij door bewust keuzes te maken wat betreft inrichting en verlichting in de diverse gebieden

Verlichting en veiligheid

Meer licht = meer veiligheid, zo denken veel mensen. Helaas is de realiteit anders. Ook overdag gebeuren er ongelukken. En worden er inbraken en geweldsdelicten gepleegd. Licht maakt niet automatisch veiliger, maar speelt wel een rol. Bij verkeersveiligheid en bij sociale veiligheid.

Verkeersveiligheid

Goed zicht is belangrijk. Op de weg met zijwegen en obstakels en andere weggebruikers. Bij de inrichting van de weg wordt hierop gelet. Openbare verlichting is meestal binnen de bebouwde kom een toevoeging voor extra zicht en rijcomfort. Soms is licht niet nodig en is markering voldoende om het verloop van de weg te laten zien.

Keuze van de gemeente

Verkeersveiligheid ligt aan de basis bij de aanleg en onderhoud van wegen en paden. Wanneer er meer verkeer is en waar verschillende vervoersstromen samen komen, is er meer verlichting nodig. Per gebied en wegvak legt de gemeente passende verlichting aan. In de nacht gaat op veel plaatsen de verlichting om en om uit.

Vijf stappen bij het ontwerpen of herinrichten van de openbare ruimte

Om te komen tot een veilige weg doorloopt de gemeente vijf stappen:

1. Infrastructurele maatregelen (waardoor er geen/minder verlichting nodig is).
2. Passieve markering (reflectietechnieken en lichter wegdek)
3. Actieve markering (reflectietechnieken met LED lampjes in wegdek, betonbanden of bakens)
4. Energiezuinige straatverlichting met een laag vermogen
5. Goed richten, slim schakelen en dimmen

Het gevoel van veiligheid kan ook afhangen van hoe goed men zichtbaar is, of de omgeving bekend is, of er huizen direct langs de weg staan, et cetera. Het is een feit dat veel inbraken overdag plaatsvinden als er niemand thuis is. Hetzelfde geldt voor overvallen op straat op klaarlichte dag. Kennelijk is licht op zichzelf niet de bepalende factor.

Sociale veiligheid

Bij sociale veiligheid wordt onderscheid gemaakt tussen objectieve sociale veiligheid (het *is* veilig, er vinden minder incidenten plaats) en subjectieve sociale veiligheid (mensen *voelen* zich veilig). Veel mensen voelen zich veiliger als er licht brandt. Of het ook echt veiliger is, wordt vooral bepaald door de medeburgers: schiet iemand te hulp als er iets gebeurt?

Het gevoel van veiligheid kan ook afhangen van hoe goed men zichtbaar is, of de omgeving bekend is, of er huizen direct langs de weg staan, et cetera. Het is een feit dat veel inbraken overdag plaatsvinden als er niemand thuis is. Hetzelfde geldt voor overvallen op straat op klaarlichte dag. Kennelijk is licht op zichzelf niet de bepalende factor.

Keuzes van de gemeente

De gemeente kiest voor aanpassingen aan de weg, de groenvoorziening en verlichting wanneer dit nodig is om de overzichtelijkheid van een gebied te verbeteren. Deze maatregelen bieden echter geen garantie voor sociale veiligheid. Voor verhoogde veiligheid is sociale controle nodig. In het buitengebied wordt daarom in de meeste gevallen niet voor sociale veiligheid verlicht.

De gemeente verlicht om diezelfde reden bij voorkeur geen parken en achterpaden, maar verlichten waar mogelijk een meer doorgaande route als alternatief. De kleur van de verlichting is van invloed op (het gevoel van) veiligheid. De gemeenten kiest bij het vernieuwen van de verlichting in woonwijken en centrumgebieden een kleur waarbij gezichten goed herkenbaar zijn.

Straatverlichting

Donker waar mogelijk, Licht waar nodig

De gemeente verlicht alleen waar en wanneer dat nodig is.

De gemeente bepaalt voor iedere locatie of verlichting nodig is en zo ja, wat passend is. In het centrum wordt voor sfeervolle verlichting gekozen. Terwijl op doorgaande wegen de verlichting functioneler is, vaak witter licht en op hogere palen. In het submenu leest u meer over de verlichting per gebiedstype.

Buitengebied

Streefbeeld van de gemeente

Het buitengebied bestaat vooral uit agrarisch gebied en natuurgebied. Het omringt de 21 dorpskernen. Er is zo min mogelijk straatverlichting. Het donkere landschap wordt beschermd. Lichtvervuiling, verstoring van flora, fauna en mensen en onnodig energieverbruik worden voorkomen.

Gemeentelijk beleid voor de straatverlichting

De gemeente overweegt alleen verlichting waar dit voor de verkeersveiligheid nodig is en waar de eigen voertuigverlichting en andere mogelijkheden (zoals markering) niet voldoende verkeersveiligheid bieden. In gebieden met hoge natuurwaarde is de gemeente extra terughoudend wat betreft verlichting.

Straatverlichting is in het buitengebied een uitzondering. Soms plaatst de gemeente een lichtmast in het kader van de verkeersveiligheid bij een gevaarlijke kruising of scherpe bocht. T-splitsingen worden in principe niet verlicht. Als er in het buitengebied wordt verlicht, dan verlicht de gemeente het liefst het apart gelegen fietspad en niet de rijbaan.

In principe plaatst de gemeente in het buitengebied geen verlichting om reden van sociale veiligheid. Volgens de gemeente maakt verlichting de weg niet veiliger als er onvoldoende sociale controle is. Verlichting geeft dan schijnveiligheid.

De gemeente streeft er naar om geen openbare verlichting bij te plaatsen. In sommige gevallen zal oude verlichting niet worden vervangen. Bijvoorbeeld omdat de lantaarnpalen geen wezenlijke bijdrage leveren aan de verkeersveiligheid. Dit past bij het streven naar donkerte.

Markering

Veilig rijden in het donker is mogelijk met alternatieven voor verlichting zoals markering. Voorbeelden hiervan zijn reflecterende borden, paaltjes, schrikhekken en lijnen op het wegdek.

Natuur en licht

Bij gebieden met hoge natuurwaarde krijgt de bescherming van de donkerte extra aandacht. De gemeente kiest hiervoor om verstoring van dieren en planten te voorkomen. Ook wil zij het donkere landschap beschermen. Een goed voorbeeld is het Dark Sky Park Lauwersmeer.

Ander licht in het buitengebied

Andere lichtbronnen in het buitengebied zijn open stallen en verlichte paardenbakken. Daarnaast is er de verlichting van de inwoners. Toerisme en recreatie zijn kleinschalig in de gemeente. Ze bestaan uit fiets- en wandelroutes en nevenactiviteiten op bestaande erven.

Centrum

Streefbeeld van de gemeente

De kernen in onze gemeente zijn prettig, comfortabel en veilig. Ook 's avond en 's nachts. De verlichting versterkt de identiteit van iedere kern. 's Avonds laat, als er bijna niemand op straat is, gaat een deel van de lampen uit.

Gemeentelijk beleid voor de straatverlichting

De Marne kiest in centrumgebieden voor:

- markeren van iconen met speciale verlichting (toekomst)
- een warme kleur licht
- goede gelijkmatigheid en relatief lage verlichtingssterkte onder de NPR13201
- aantrekkelijk vormgegeven armaturen die mooie gebouwen meeverlichten
- uitschakelen van enkele lampen vanaf 23.00 uur

Ander licht in het centrum

In het centrum is niet alleen straatverlichting. Andere lichtbronnen zijn: reclameverlichting, etalageverlichting, terrasverlichting en aangelichte gevels

Er is geen overmatige lichtreclame in de dorpskernen. De gemeente wil dit graag zo houden. Daarom toetst zij reclame-uitingen aan haar reclamebeleid.

De foto toont sfeervolle straatverlichting in het centrum van Pieterburen. Ander licht op straat is meestal vanuit de horeca.

Etalages, winkels, gevelverlichting

Veel winkels in de Marne schakelen in de nacht het licht uit. Sommige winkels laten hun verlichting branden. Als dit licht feller is dan de straatverlichting, valt erg op. Dat is niet goed voor de verkeersveiligheid en ook niet voor de sfeer.

Foto: in het centrum van Leens schakelen de meeste winkels hun binnenverlichting uit.

Het laten branden van de verlichting heeft twee redenen:

1. Inbraakpreventie.

Verlichting als inbraakpreventie is alleen zinvol als er camera's zijn en/of mensen in de buurt zijn die reageren bij inbraak.

Inbrekers kunnen bovendien baat hebben bij licht. Alternatieven zijn een alarminstallatie of een lamp die alleen aanspringt als er beweging is (bewegingsmelder). Bewakingscamera's hebben tegenwoordig weinig licht nodig om goed te functioneren.

2. Het aanprijzen van producten.

Op tijden dat er mogelijke kopers langslopen, is etalageverlichting een deel van de marketingstrategie van winkels. Vaak is het in de late avond en nacht mogelijk om op geen of minder verlichting over te schakelen.

Oproep aan eigenaren van winkels en andere bedrijven

Help mee om het centrum sfeervol, veilig en duurzaam te verlichten!

- kies voor energiezuinige verlichting met een laag vermogen
- richt het licht goed op wat er verlicht moet worden
- schakel het licht uit of dim in de late avond en nacht

Woonwijken

Streefbeeld van de gemeente

De straatverlichting is bescheiden en draagt bij aan een prettige leefomgeving. De uitstraling naar de donkere sterrenhemel en het open landschap is minimaal. De verlichting is energiezuinig en wordt gedimd of (om en om) uitgeschakeld vanaf de late avond tot vroeg in de ochtend.

Gemeentelijk beleid voor de straatverlichting

De gemeente kiest in woongebieden voor:

- bescheiden verlichting
- warme lichtkleur (3000K) met een goede kleurherkenning ($Ra > 80$)
- verlichtingssterkte maximaal 70% van de NPR13201
- gelijkmatigheid zo dicht mogelijk bij NPR13201 tot 23 uur
- om-en-om uitschakelen na 23 uur en weer aanschakelen na 6 uur
- dimmen wordt overwogen

De keuzes van de gemeente:

- **Dimmen:** nieuwe verlichting wordt gedimd of (om en om) uitgeschakeld in de late avond op tijden dat er weinig mensen op straat zijn. 's Morgens schakelt het licht weer volledig aan.
- **Verlichtingssterkte:** de verlichting wordt aangelegd met een verlichtingssterkte op maximaal 70% van de landelijke adviesrichtlijn
- **Voetpaden:** worden waar mogelijk meeverlicht met de rijbaan of het fietspad. De gemeente verlicht separaat gelegen openbare voetpaden in principe niet, tenzij er geen goede alternatieve route is en het een veelgebruikt pad of doorsteekje betreft.
- **Gelijkmatigheid:** bij de aanleg of vervanging streeft de gemeente naar gelijkmatige verlichting passend bij de situatie.
- **Technieken:** de gemeente kiest per locatie welke techniek geschikt is. De duurzaamheid maar ook de bedrijfszekerheid en de kosten over de totale levensduur spelen een rol bij de keuze.
- **Lichthinder:** de gemeente voorkomt zoveel mogelijk hinder op de gevels van woningen door de juiste keuze qua armatuur en de hoogte en locatie van de lantaarnpalen.
- **Landschapsvervuiling:** de gemeente ontwerpt de verlichting op een manier dat lichtuitstraling wordt voorkomen vanuit dorpsrandzônes naar het buitengebied.

Led

De gemeente kiest per situatie een geschikt type lichtbron. De komende jaren zal dit vaak led zijn, zoals op de foto (Kloostersingel in Kloosterburen). De contrasten en kleuren zijn goed zichtbaar en er is weinig strooilicht. Bovendien is ledverlichting energiezuinig.

Achterpaden

De gemeente verlicht zelf geen achterpaden. Zij is er ook geen voorstander van, omdat het schijnveiligheid geeft. Ook kan het leiden tot lichthinder voor omwonenden, lichtvervuiling en extra energieverbruik. De gemeente verzoekt anderen die achterpaden willen verlichten – met name de woningcorporaties – eerst de daadwerkelijke behoefte te peilen bij bewoners. Indien padverlichting gewenst is, dan heeft lage, goed gerichte verlichting met aanwezigheidsdetectie de voorkeur. *Foto: voorbeeld van een standaard achterpad in een andere gemeente*

Bedrijventerreinen

Streefbeeld van de gemeente

De verlichting op bedrijventerreinen is afgestemd op de eventuele bedrijvigheid in de avond en nacht. De verlichting op bedrijventerreinen schijnt met name het wegdek aan met een goede gelijkmatigheid. In de nacht wordt er op veel terreinen gedimd. Bedrijven zorgen voor hun eigen terreinverlichting. Deze is bij voorkeur goed naar beneden gericht en wordt uitgeschakeld of gedimd zodra dit kan. Verlichting voor promotie is energiezuinig, past bij de omgeving en wordt uitgeschakeld in de nacht als er weinig mensen langskomen.

Gemeentelijk beleid voor de straatverlichting

De Marne streeft op bedrijventerreinen naar:

- het goed richten van licht om lichtvervuiling te voorkomen
- een verlichtingssterkte van 70% van de adviesrichtlijn NPR13201
- gelijkmatigheid conform de adviesrichtlijn
- om-en-om uitschakelen of dimmen op terreinen waar 's nachts niet wordt gewerkt
- 's morgens weer aanschakelen van verlichting in de winter
- kleurtemperatuur van 4000K (goede gezichtsherkenning)

Oudere bedrijventerreinen hebben vaak oranje of geel licht. Door de grote mastafstanden is er geen gelijkmatige verlichting. Dit levert geen problemen op wanneer het terrein in de avond en nacht niet intensief wordt gebruikt. Als een bedrijventerrein wordt gerevitaliseerd of nieuw aangelegd, dan wordt de gelijkmatig verbeterd (in ieder geval tot 23.00 uur en vanaf 6.00 uur).

Ander licht op bedrijventerreinen

Op bedrijventerreinen is vaak ook reclameverlichting, licht dat van binnen het gebouw naar buiten straalt en terreinverlichting van het bedrijf zelf. Sommige bedrijventerreinen zijn 's nachts van grote afstand zichtbaar. Het felle licht kan weggebruikers afleiden of hinderen.

De gemeente werkt samen met koepelorganisaties van ondernemers zoals winkeliers en bedrijven op bedrijventerreinen. Het onderwerp verlichting, donkerte en energiebesparing wordt binnen deze samenwerkingsverbanden ter sprake gebracht. Bij bouwplannen van bedrijven heeft de gemeente aandacht voor de verschillende soorten verlichting.

Veiligheid

Veel bedrijven plaatsen verlichting voor de veiligheid. Het is belangrijk om dan een bewuste afweging te maken. Verlichting geeft geen veiligheid zonder andere vormen van toezicht. Het beste werkt een mix aan maatregelen.

Combineer:

- camera's die ook bij weinig licht goed beeld geven
- hekwerk
- alarminstallatie
- beveiligingspersoneel
- verlichting

De gemeente spreekt op bedrijventerreinen waar veiligheid in het geding is, met ondernemers over de openbare verlichting én bedrijfsverlichting. Doel is te komen tot een set aan maatregelen waar verlichting onderdeel van uitmaakt. Uitgangspunt is niet automatisch te kiezen voor méér licht, alsof dit een garantie voor veiligheid is.

Hoofdwegen

Streefbeeld van de gemeente

Met hoofdwegen wordt hier bedoeld: de doorgaande wegen binnen de bebouwde kom. Het streefbeeld is een goede weginrichting. Wegen en aanliggende fietspaden worden bescheiden verlicht met wit of warmwit licht. De gelijkmatigheid is goed. Waar mogelijk wordt er in de late avond gedimd.

Gemeentelijk beleid voor de straatverlichting

De gemeente streeft naar een verlichtingssterkte van maximaal 70% van de landelijke adviesrichtlijn NPR13201 langs doorgaande wegen binnen de bebouwde kom. Op sommige locaties is meer licht nodig vanwege de verkeersveiligheid.

Niet alleen de verlichtingssterkte is van belang. Ook de gelijkmatigheid van verlichting bepaalt de verkeersveiligheid en het straatbeeld. De gemeente streeft naar gelijkmatigheid volgens de landelijke adviesrichtlijn. Als lantaarnpalen worden geplaatst of verplaatst is dat een goede gelegenheid om de gelijkmatigheid te verbeteren.

Rotondes

In het oosten van gemeente heeft de provincie twee rotondes aangelegd. Rotondes worden verlicht met een hoge gelijkmatigheid in verband met de verkeersveiligheid. Foto toont een vergelijkbare rotonde in andere gemeente.

Er kan bij rotondes passieve markering worden toegepast, bijvoorbeeld in de vorm van reflecterende borden en belijning. Rotondes met nieuwe verlichting zijn vaak van een afstand goed zichtbaar om de verkeersveiligheid te vergroten. De lampen stralen zijwaarts minimaal uit, waardoor de lichthinder/vervuiling beperkt is.

Fietspaden

Streefbeeld van de gemeente

Fietspaden zijn zo comfortabel en veilig mogelijk. In de avond en de nacht worden binnen de bebouwde kom doorgaande fietspaden mee verlicht met de hoofdrijbaan of separaat verlicht. Buiten de bebouwde kom wordt alleen bij uitzondering verlicht.

Gemeentelijk beleid fietspaden binnen de bebouwde kom

Binnen de kom wordt er veel op de hoofdrijbaan gefietst. Eventuele fietspaden worden zoveel mogelijk meeverlicht met de hoofdrijbaan. Zo zijn er geen extra lantaarnpalen nodig. Vrijliggende fietspaden (en voetpaden) worden alleen verlicht als ze deel uitmaken van een doorgaande route en er geen goed alternatief voor dat pad is.

De gemeente verlicht niet-doorgaande routes niet, om schijnveiligheid te voorkomen, energie en maatschappelijke kosten te besparen en lichtvervuiling tegen te gaan. Recreatieve fietspaden en paden door parken worden niet verlicht, tenzij er geen goed alternatief voor dat pad is.

Fietspadverlichting kan oriënterend zijn. Dat betekent dat de afstanden tussen de lantaarnpalen groter zijn dan op een volledig verlichte weg.

Gemeentelijk beleid fietspaden buiten de bebouwde kom

Fietspaden en fietsroutes buiten de bebouwde kom worden in principe niet verlicht. Bij situaties waar (verkeers- en/of sociale) veiligheid in het geding is, kijkt de gemeente per locatie welke oplossing passend is.

Hierbij kan gedacht worden aan:

- het toepassen van alternatieven, zoals markering in de vorm van reflecterende lijnen of lichtpuntjes in het wegdek
- het plaatsen van oriënterende verlichting op grotere afstand van elkaar en met name bij bochten en kruisingen, zodat het verloop van het fietspad zichtbaar is

Foto toont uitzonderingssituatie. Fietspad tussen Kloosterburen en Kruiswijk is met enkele masten verlicht.

Fietspaden & veiligheid

Bij de keuze voor het verlichten van fietspaden spelen:

1. verkeersveiligheid en rijcomfort
2. gevoel van veiligheid (sociale veiligheid) en overzicht

De verkeersveiligheid geldt met name als er in beide richtingen op het pad gefietst mag worden, bij fietstunnels en bij andere gevaarlijke situaties zoals kruisingen. Bij sociale veiligheid is het aspect van schijnveiligheid van belang. Licht op zichzelf maakt niet veilig, ook al kan het wel een veilig gevoel geven. Voor echte veiligheid is de aanwezigheid van andere weggebruikers en sociale controle noodzakelijk. Het is daarom raadzaam om fietsers (als het donker is) te stimuleren van dezelfde route gebruik te maken.

Fietstunnels

Tunnels en onderdoorgangen kunnen onaangename plekken zijn en worden vaak door mensen als onveilig ervaren. Er is vaak geen toezicht vanuit de omgeving.

De gemeente kiest daarvoor een goed ontwerp en passende verlichting. Zodat weggebruikers overdag en 's nachts veilig en comfortabel gebruik kunnen maken van tunnels en onderdoorgangen.

Parkeerterreinen

Streefbeeld van de gemeente

Parkeerterreinen zijn comfortabel en zo veilig mogelijk op de uren dat ze in gebruik zijn. Op de andere uren wordt er minimaal verlicht en zoveel mogelijk licht uitgeschakeld.

Gemeentelijk beleid voor parkeerterreinen

Parkeerterreinen worden door de gemeente op dezelfde manier verlicht als een doorgaande straat. De verlichting kan dus een verlichtingssterkte onder de landelijke richtlijn hebben. Bij parkeerterreinen die 's nachts en 's morgens leeg zijn (zoals bij sportvelden) en terreinen nabij het open landschap en natuurgebieden, schakelt de gemeente om 23 uur een groot deel van de armaturen uit.

Lege parkeerterreinen in het licht

Parkeerterreinen zijn vaak verlicht, ook als er midden in de nacht geen gebruik van wordt gemaakt. Dit kan zinvol zijn in verband met (het gevoel van) veiligheid. Heel vaak kan de verlichting echter uitgeschakeld of gedimd worden. Denk bijvoorbeeld aan parkeerplaatsen bij sportvelden en sportcomplexen.

Foto: parkeerplaats Zeehondencentrum Pieterburen in de nacht

Oproep aan beheerders van parkeerterreinen

De gemeente vraagt bedrijven, winkels, sportverenigingen en andere instellingen om bewust te verlichten. Kies bij parkeerterreinen voor lampen met een laag vermogen. Schakel 's nachts de verlichting uit of dim deze.

Techniek

Snelle ontwikkeling biedt kansen

Verlichting is een sector die zich snel ontwikkelt. Technisch is er steeds meer mogelijk.

Voorals led als lichtbron heeft een snelle opmars gemaakt. Ook dimmen begint gemeengoed te worden.

In pilotprojecten worden nieuwe technieken getest.

Armaturen

Streefbeeld van de gemeente

Een nieuw armatuur past bij de omgeving. Overdag is de vormgeving bepalend. In de avond en nacht is vooral van belang waar het licht heen straalt, met welke kleur en felheid. Er is balans tussen enerzijds maatwerk per locatie en anderzijds standaardisering. Armaturen zijn duurzaam, van productie tot hergebruik.

Wat is een armatuur?

Het armatuur beschermt de lichtbron en moet water- en stofdicht en slagvast zijn. Belangrijk zijn de spiegels en lenzen, die het licht met een bepaalde verspreiding op straat richten. De gemeente heeft ruim 2500 armaturen. Ze gaan minimaal 20 jaar mee en worden regelmatig schoongemaakt.

Beeld overdag...

Overdag bepalen de vorm, de stijl en de kleur van het armatuur mede het straatbeeld. Daarom kiest de gemeente in dorpskernen vaak voor een nostalgische uitstraling. Langs andere wegen kiest de gemeente voor functionele verlichting (foto).

... en in de avond en nacht

Het armatuur, de spiegels/lenzen en de lichtbron bepalen het straatbeeld in de avond en nacht. De kleur van het licht. Hoe fel het is. Of het alleen op de weg schijnt en dan vooral op de hoofdrijbaan of juist op de stoep. Worden de gevels aangelicht. Is er lichthinder naar omwonenden of weggebruikers, lichtvervuiling?

De stand van de spiegels varieert wel. Die hangt af van hoe ver de masten uit elkaar staan, hoe breed de weg is, en in hoeverre de stoep of het fietspad 'achter' de lantaarnpaal meeverlicht moeten worden.

Disciplines werken samen

Bij (her)ontwikkeling is er ruimte voor vernieuwing. Disciplines werken samen voor een goede inrichting. Welke sfeer wil je neerzetten op straat, welke materialen kies je daarbij? Een lichter wegdek met meer contrasten heeft minder licht nodig. Welk armatuur is passend overdag en wat is de uitstraling in de avond en nacht?

De stand van de spiegels varieert wel. Die hangt af van hoe ver de masten uit elkaar staan, hoe breed de weg is, en in hoeverre de stoep of het fietspad 'achter' de lantaarnpaal meeverlicht moeten worden.

Soorten armaturen

De gemeente kiest zoveel mogelijk uniforme armaturen op dezelfde wegtypen. Dit is makkelijk voor het onderhoud en verlaagt de kosten. Voor de weggebruiker geeft het herkenbaarheid. In het armatuur worden spiegels en lenzen goed afgesteld op hoe hoog de lantaarnpalen zijn en hoe ver ze uit elkaar staan, hoe breed de weg is en in hoeverre de gevels, stoep of het fietspad 'achter' de lantaarnpaal mee verlicht moeten worden.

Rondstralers

Op veel plekken in gemeente staan rondstralende armaturen. Zij geven vaak meer sfeer omdat ze ook de omgeving aanstralen zoals de gevels. Er ontstaan weinig donkere hoeken op straat. Nadeel is dat deze armaturen lichthinder kunnen geven. En dat ze van grote afstand zichtbaar zijn, zeker als ze aan de rand van het open landschap staat.

Vlakke 'koffer'armaturen

Armaturen die recht naar beneden stralen, worden soms minder sfeervol gevonden omdat vooral de rijbaan wordt verlicht. Voordeel is dat er geen lichthinder en -vervuiling optreedt en energie wordt bespaard. Er wordt immers geen ruimte verlicht waar dit niet puur functioneel is.

Bij led zijn armatuur en lichtbron vaak één geheel. Het aantal branduren is zeer hoog. Doordat er tussentijds geen lampen vervangen hoeven te worden, zijn de onderhoudskosten lager. Schoonmaak blijft wel nodig. De gemeente denkt vooraf na over welke milieuvriendelijke oppervlaktebescherming en schoonmaak mogelijk is.

Er worden afspraken gemaakt met de leveranciers over duurzaamheid. Hierbij worden ook erkende inzamelaars en verwerkers betrokken, zodat defecte of afgeschreven lampen milieuvriendelijk worden verwerkt.

Beleidskeuze vormgeving

De gemeente maakt per locatie een afweging. Nostalgische armaturen die rondstralen op plekken waar dit bijdraagt aan de sfeer. Vlakke armaturen in reguliere woonstraten voor minder onderhoud en minder lichthinder. Nabij het open landschap stralen armaturen minimaal zijwaarts uit zoals de habitatvriendelijke verlichting in Lauwersoog. Dit om donkerte zo goed mogelijk te behouden.

Duurzaamheid

De gemeente kiest bij vervanging voor energiezuinige (led)verlichting. Ook materiaalgebruik is een belangrijk aandachtspunt. Bij het beoordelen van de duurzaamheid van armaturen wordt naar de gehele cyclus gekeken. Van winning, productie en gebruik tot verwijderen, hergebruik en recycling van materialen.

Bij led zijn armatuur en lichtbron vaak één geheel. Het aantal branduren is zeer hoog. Doordat er tussentijds geen lampen vervangen hoeven te worden, zijn de onderhoudskosten lager. Schoonmaak blijft wel nodig. De gemeente denkt vooraf na over welke milieuvriendelijke oppervlaktebescherming en schoonmaak mogelijk is.

Er worden afspraken gemaakt met de leveranciers over duurzaamheid. Hierbij worden ook erkende inzamelaars en verwerkers betrokken, zodat defecte of afgeschreven lampen milieuvriendelijk worden verwerkt.

Dimmen&Schakelen

Streefbeeld van de gemeente

Met slim schakelen en dimmen varieert de gemeente de verlichtingssterkte en gelijkmatigheid zodat de verlichting aansluit bij drukke en rustige uren in de avond en nacht.

Waarom schakelen & dimmen

Als er bijna geen verkeer is, is er minder of zelfs geen licht nodig. Door te schakelen of dimmen kun je de hoeveelheid licht afstemmen op de hoeveelheid verkeer. Andere voordelen zijn: minder onnodig energieverbruik en minder lichthinder en –vervuiling, langere levensduur van de lampen, lagere onderhoudskosten.

De keuze voor wel of niet dimmen hangt af van het lampvermogen (hoeveel energie kun je besparen), de verkeersveiligheid en de sociale veiligheid. Argumenten vóór avond/nachtschakeling en dimmen zijn:

- Voorkomen van onnodig licht en energiegebruik.
- De hoeveelheid licht afstemmen op het weggebruik.
- Bewoners en weggebruikers zien het verschil niet zien tussen wel/niet gedimd.
- Bewoners hebben geen problemen met het 's nachts deels uitschakelen van licht.
- Meerkosten verdienen zich vaak terug door minder energie, onderhoud en langere levensduur.
- Als gemeente hierin het goede voorbeeld geven.

Noot: bovenste foto verlichting op 100%, onderste foto op 70% (dus 30% gedimd)

Beleidskeuze om-en-om uitschakelen

Voorlopig blijft de huidige avond-nachtschakeling gehandhaafd. Om 23 uur gaat op veel wegen de verlichting om en om uit en om 6 uur in de ochtend weer aan in de wintermaanden. Omdat er weinig verkeer is, levert de lagere gelijkmatigheid geen problemen op. Dit bespaart op vervanging, onderhoud en energie.

Veel verlichting wordt van oudsher om en om door twee verschillende aders gevoed met elektriciteit. De zogenaamde avondbranders zijn de lampen die tegen middernacht uitschakelen en weer aanschakelen in de ochtend tot er voldoende daglicht is. De zogenaamde nachtbranders zijn altijd aan wanneer het buiten donker is.

Bewoners hebben geen problemen met het 's nachts deels uitschakelen van licht. De kosten voor de gemeente zijn laag en de techniek geeft weinig storingen.

Noot: foto toont dezelfde straat, maar nu zijn er enkele lampen uitgeschakeld.

Beleidskeuze dimmen

Bij toekomstige projecten overweegt de gemeente dimbare verlichting. Voordeel is dat de verlichtingssterkte afneemt op rustigere uren maar de weg gelijkmatig verlicht blijft. Het is mogelijk om dimmen en om-en-om uitschakelen te combineren op zeer rustige locaties.

De keuze voor wel of niet dimmen hangt af van het lampvermogen (hoeveel energie kun je besparen), de verkeers- en de sociale veiligheid. Argumenten vóór dimmen zijn:

- de hoeveelheid licht afstemmen op het weggebruik
- gelijkmatigheid blijft hoog
- bewoners en weggebruikers zien het verschil niet tussen wel/niet gedimd.
- meerkosten verdienen zich vaak terug door minder energie, onderhoud en langere levensduur.
- als gemeente hierin het goede voorbeeld geven.

Noot: bovenste foto (andere gemeente) toont verlichting op 100%, onderste foto op 70% (dus 30% gedimd)

Uitschakelen van verlichting

De gemeente bekijkt waar verlichting 's nachts uitgeschakeld kan worden, en 's morgens weer aan. Denk aan:

- lege parkeerplaatsen
- aanlichting van gebouwen en kunstwerken
- informatieborden (behalve plattegrondborden)

Foto toont de parkeerplaats bij de zeehondenopvang in Pieterburen waar in de nacht maar 1 lichtmast blijft branden.

Dimmen op vaste tijden

Bij statisch dimmen dimt het licht op vaste tijden, bijvoorbeeld altijd om 20.00 uur naar 70% en om 23.00 uur naar 50%. 's Ochtends wordt het licht in stapjes weer volledig aangezet. Dit systeem is niet duur en verdient zich vaak terug door energiebesparing en langere levensduur van de lampen.

Dynamisch dimmen & detectie

Bij dynamisch dimmen wordt de verlichting aangepast aan de situatie van dat moment. Deze systemen zijn duurder in aanschaf en de technieken kunnen nog storingen geven. Op bijzondere locaties kan het echter toch de moeite waard zijn. Bijvoorbeeld:

- omgekeerd dimmen met aanwezigheidsdetectie: de verlichting is standaard na 23 uur gedimd of (bijna) uitgeschakeld en gaat volledig branden als er iemand langskomt. dit wordt veel op fietspaden toegepast, parkeerterreinen en andere gebieden waar in de nacht vrijwel niemand komt
- dimmen op basis van verkeer en weer: het licht wordt feller of dimt op basis van hoeveel verkeer er is in dat tijdvak en de weersomstandigheden. Dit is vooral voor grotere doorgaande wegen interessant zoals rijkswegen of ringwegen. Voor kleinere gemeenten is deze ingewikkelde techniek niet noodzakelijk omdat de hoeveelheid verkeer in de nacht constant is.

Gelijkmatigheid&verlichtingssterkte

Streefbeeld van de gemeente

Nieuwe verlichting binnen de bebouwde kom zorgt voor een gelijkmatige verspreiding van het licht over de weg (conform adviesrichtlijn NPR13201). De verlichtingssterkte is ongeveer 70% van de landelijke adviesrichtlijn. Buiten de bebouwde kom wordt in principe niet verlicht en speelt 'gelijkmatigheid' geen rol.

Wat is gelijkmatigheid

Gelijkmatigheid betekent in de verlichtingswereld: de mate waarin het licht egaal verspreid wordt over de weg of een plein. Bij een hoge gelijkmatigheid zijn er geen lichtere en donkere plekken op het wegdek (zie foto).

Een hoge gelijkmatigheid wordt bereikt door de juiste afstand tussen de lantaarnpalen te kiezen. Daarbij wordt rekening gehouden met de masthoogte, het gekozen armatuur en de situatie op die locatie. Moderne armaturen bieden door goede spiegels meer mogelijkheden. Bijvoorbeeld om het licht heel breed op het wegdek te verspreiden. Daardoor is het gemakkelijker om gelijkmatigheid te bereiken, ook met lagere lantaarnpalen en grotere afstanden tussen de masten.

Op diverse wegvakken worden de lampen om en om uitgeschakeld om 23.00 uur. De gelijkmatigheid wordt dan minder. De gemeente vindt dit verantwoord, omdat er na 23.00 uur weinig verkeer is. Alleen in sommige delen van het centrum, in drukke woonstraten en Politie Keurmerk woonwijken blijven alle lampen aan. Wanneer de gemeente gaat dimmen, blijft de gelijkmatigheid gelijk. Alleen de verlichtingssterkte neemt dan af.

Gemeentelijk beleid voor gelijkmatigheid

De gemeente bepaalt per locatie welke gelijkmatigheid nodig is en past hier vervolgens lichttechnische berekeningen op toe. Ze streeft een gelijkmatigheid conform de landelijke richtlijn na. Dit geldt zeker voor drukke gebiedsontsluitingswegen vanwege de verkeersveiligheid. En ook voor gebieden waar prettige beleving extra belangrijk is, zoals centrumgebieden en woonwijken.

De oudere verlichting voldoet meestal niet aan de richtlijn qua gelijkmatigheid. Als lantaarnpalen worden vervangen, dan worden ze bij voorkeur op dezelfde plek teruggezet om extra kosten te voorkomen. De gelijkmatigheid blijft ongewijzigd. Als armaturen worden vervangen, dan streeft de gemeente naar betere spreiding van het licht over het wegdek. Als een gebied grootschalig wordt gerenoveerd, kunnen lantaarnpalen op een andere plaats worden gezet om een betere gelijkmatigheid te bereiken.

In het buitengebied verlicht de gemeente de min mogelijk. Als er wordt verlicht, kiest de gemeente meestal voor oriënterende en niet voor gelijkmatige verlichting. Sobere verlichting blijkt meestal voldoende te zijn.

Wat is verlichtingssterkte

Verlichtingssterkte betekent in de verlichtingswereld: de hoeveelheid licht gemeten op een plat vlak ofwel de totale verlichting op een oppervlak vanuit alle richtingen.

Verlichtingssterkte, ook wel illuminantie genoemd, wordt gemeten in lux. Onze ogen passen zich makkelijk aan aan minder licht. Voor een prettig verlichte omgeving is gelijkmatigheid belangrijker dan verlichtingssterkte. Foto toont goede verlichtingssterkte conform de richtlijn NPR13201.

Gemeentelijk beleid voor verlichtingssterkte

De gemeente kiest voor een verlichtingssterkte van maximaal 70% van de landelijke adviesrichtlijn NPR13201.

De gemeente benut de richtlijn als hulpmiddel ten behoeve van de verkeersveiligheid en de sociale veiligheid. De gemeente maakt per situatie een passende keuze in het kader van haar visie 'Donker waar mogelijk, licht waar nodig'.

De adviezen in de NPR sluiten qua lichtniveau op dit moment meer aan bij de gebouwde omgeving in stedelijke gebieden. Daar is men gewend aan meer licht op straat, bebouwing, drukte en wellicht meer veiligheidsproblemen. Landelijk wordt de NPR wellicht aangepast om ook voor meer landelijke gemeenten een passende richtlijn te bieden.

Voor professionals: de extra eisen voor gezichtsherkenning zoals genoemd in tabel 7 (geformuleerd als minimale verticale en semi-cylindrische verlichtingssterkte) zijn in De Marne niet van toepassing.

Lantaarnpalen

Streefbeeld van de gemeente

De vormgeving van de lantaarnpalen sluit aan bij de gewenste beeldkwaliteit op de locatie. De lantaarnpalen zijn onderhoudsvriendelijk en zo duurzaam mogelijk, vanaf productie tot en met hergebruik. Er worden geen reclames en geen materialen aan de lantaarnpalen bevestigd.

Vorm en levensduur

Er staan circa 2500 lantaarnpalen in de gemeente. De vormgeving bepaalt mede hoe een straat er overdag uitziet. In sommige gebieden kiest de gemeente voor speciale lantaarnpalen, bijvoorbeeld met een nostalgische uitstraling (foto). In de meeste straten staan standaard stalen masten. Een lantaarnpaal gaat minimaal 40 jaar mee. Als er vervolgens geen reden is voor vervanging, wordt de kwaliteit gecontroleerd. Na een stabiliteitsmeting kan de leverancier besluiten of ze de kwaliteit nog 5 jaar garanderen. Als het armatuur ook nog functioneert, kan de gemeente besluiten de lantaarnpaal nog te laten staan.

Hoogte

De hoogte van de lantaarnpaal past bij het type weg. Langs een kleinere woonstraat en langs fietspaden staan vaak 4 meter hoge rechte palen. Een lichtmast langs een bredere woonstraat of wijkontsluitingsweg is meestal 6 meter hoog en heeft een uithouder. Palen langs gebiedsontsluitingswegen zijn vaak 8 meter met uithouder (foto).

Duurzaamheid

Bij de aanschaf van nieuwe lantaarnpalen kiest de gemeente tussen de diverse beschikbare materialen op basis van duurzaamheid, kosten en onderhoudsgemak. De gemeente denkt vooraf na over welke milieuvriendelijke oppervlaktebescherming, schilderwerk en schoonmaak mogelijk is. Met de leveranciers worden afspraken gemaakt ook over het hergebruiken of milieuvriendelijk verwerken van afgeschreven materialen.

Botsvriendelijke masten

‘Botsvriendelijke’ masten zijn speciale masten waarbij een auto minder abrupt tot stilstand komt als hij tegen de lantaarnpaal botst. Voor hoge snelheden is er de lichtmast die afbreekt. Voor lagere snelheden de mast die ‘mee buigt’ met de auto. Omdat voorkómen beter is dan genezen, kiest de gemeente voor infrastructurele maatregelen om botsingen te voorkomen. Er staan (nog) geen botsvriendelijke masten in de gemeente.

Led&Innovaties

Streefbeeld van de gemeente

De gemeente houdt de technische ontwikkelingen bij en kiest welke verlichtingstechniek past bij de locatie, energiezuinig is, het licht daar richt waar het gewenst is en bedrijfszeker is. De komende jaren zal dat vaak led verlichting zijn.

Steeds meer led op straat

De gemeente plaatst ledverlichting sinds enkele jaren. In 2017 is 10% van de armaturen gebaseerd op led. Als er een ouder type lamp kapot is, dan vervangt de gemeente deze door een type dat er op lijkt. In de toekomst wordt het steeds lastiger om verlichting te kopen dat niet op basis van led werkt.

Waarom led

De aanschafprijs is vaak hoger dan bij conventionele lampen. In veel situaties verdient dit zich terug. Door energiebesparing, een lange levensduur en minder onderhoudskosten. Het aantal branduren is zeer hoog, de lichtbron hoeft tussentijds niet vervangen te worden. Schoonmaak blijft wel nodig. Andere voordelen zijn dat het licht goed gedimd én gericht kan worden waardoor er minder lichtvervuiling is.

Licht goed richten

Ledverlichting werkt met spiegels of lenzen die het licht goed richten. Bij gebruik van een vlak armatuur is er minimale lichtvervuiling en worden de gevels van woningen niet aangelicht.

De ontwikkelingen rond Smart Lighting en Smart City zijn nog volop gaande. Vragen die spelen zijn: is de huidige infrastructuur geschikt voor zoveel extra apparatuur en data? Wie wordt er eigenaar van alle informatie? En hoe waarborgen we de privacy van de burgers?

De gemeente volgt de ontwikkelingen rond Smart Lighting en Smart City. Op dit moment wordt het nog niet toegepast.

Lichtkleur

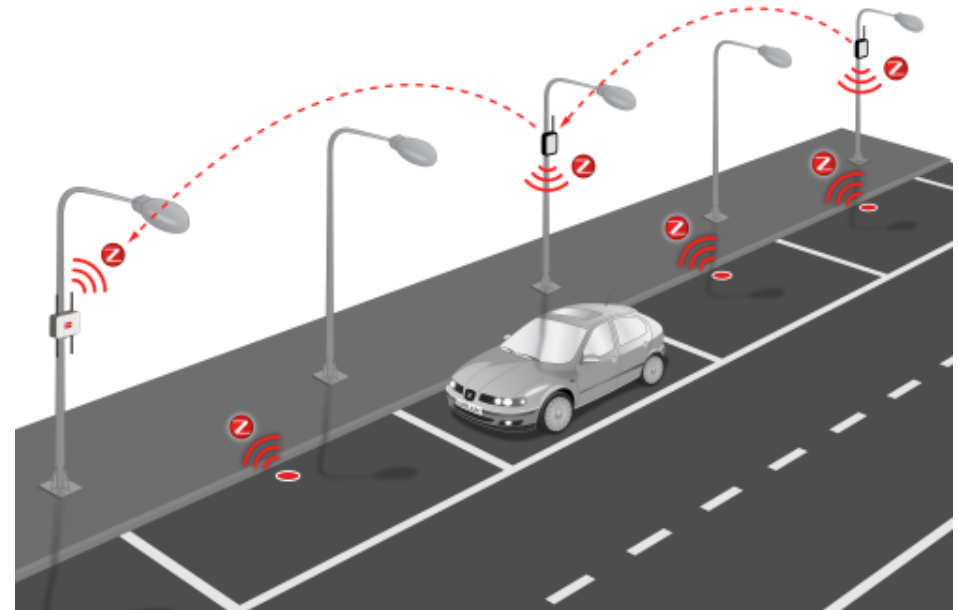
Met led kun je iedere gewenste kleur licht maken. Dit maakt maatwerk mogelijk. Witgeel licht geeft in een woonwijk een warmere gloed. Op een bedrijventerrein wordt vaak voor het koelere blauwwitte licht gekozen, wat nog energiezuiniger is. Groen- of amberkleurig licht geeft in natuurgebieden minder verstoring voor specifieke diersoorten.

De ontwikkelingen rond Smart Lighting en Smart City zijn nog volop gaande. Vragen die spelen zijn: is de huidige infrastructuur geschikt voor zoveel extra apparatuur en data? Wie wordt er eigenaar van alle informatie? En hoe waarborgen we de privacy van de burgers? De gemeente volgt de ontwikkelingen rond Smart Lighting en Smart City. Op dit moment wordt het nog niet toegepast.

Smart Lighting

Wereldwijd wordt gewerkt aan Smart Lighting als onderdeel van Smart Cities. Slimme technieken gaan onze manier van verlichten wezenlijk veranderen. Je kunt diverse sensoren koppelen aan lichtmasten. Die geven extra informatie zoals:

- het armatuur is kapot, de onderhoudsmonteur krijgt een bericht
- het elektriciteitsnetwerk heeft een storing
- er komt iemand aan, het licht moet direct worden opgeschakeld
- milieumetingen zoals luchtkwaliteit en geluid
- andere metingen zoals of de parkeerplaats of de vuilnisbak vol is

Beleidskeuze Smart Lighting

De ontwikkelingen rond Smart Lighting en Smart Cities zijn nog volop gaande. Vragen die spelen zijn: is de huidige infrastructuur geschikt voor zoveel extra apparatuur en data? Wie wordt er eigenaar van alle informatie? En hoe waarborgen we de privacy van de burgers? Als de lichtmast ook overdag nieuwe functies krijgt, dan hebben ze 24 uur per dag stroom nodig, wat nu niet het geval is.

De gemeente volgt de ontwikkelingen rond Smart Lighting en Smart Cities. Bekeken wordt welke technieken voor de dorpskernen relevant zijn. Op dit moment worden dergelijke innovaties nog niet toegepast.

Markering

Streefbeeld van de gemeente

Markeringstechnieken kunnen de verkeersveiligheid vergroten. Ze maken het verloop van de weg zichtbaar. Er is daardoor minder verlichting nodig. In het buitengebied vervangt markering zelfs de verlichting op veel locaties. Markering maakt het verloop van de weg beter zichtbaar. In het buitengebied worden alleen in uitzonderingssituaties één of meerdere lantaarnpalen geplaatst.

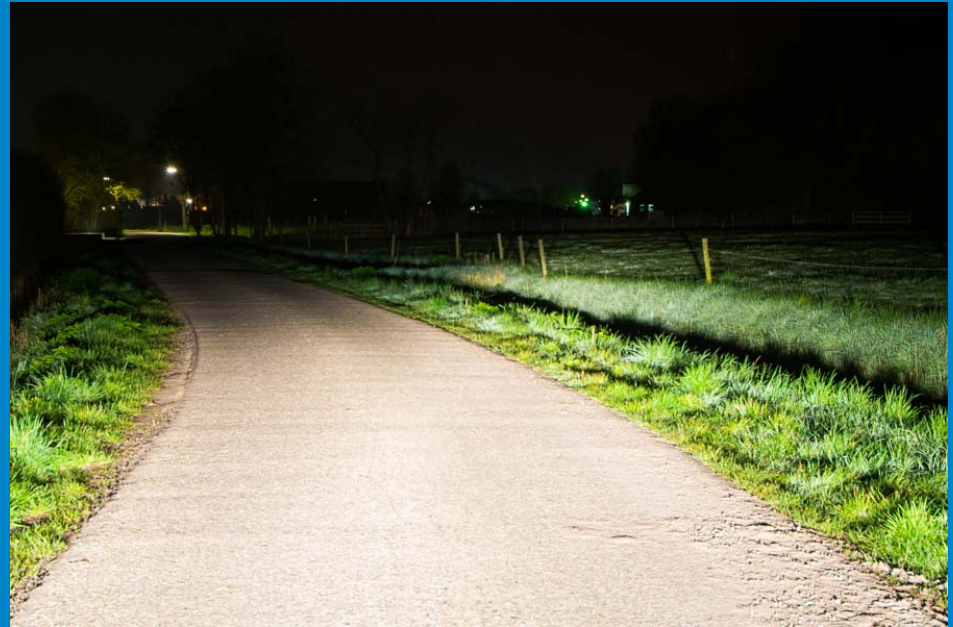

Alternatieven voor verlichting

Alternatieve technieken worden geplaatst waar iets extra's nodig is voor de verkeersveiligheid. Zoals in een scherpe bocht, bij een kruising, een fietsersoversteek, een spoorovergang, een wegversmalling, of een verandering van maximumsnelheid.

Lichter wegdek

Wegen wordt zo veilig mogelijk aangelegd. De gemeente maakt werkt van de materialen, kleuren, vormgeving en het groen eromheen. Een optie is een lichter of reflecterend wegdek. Daardoor is met de koplamp van voertuigen veel meer van de omgeving te zien. Er is dan vaak minder of zelfs geen aanvullende verlichting nodig.

Passieve markering

Waar nodig wordt reflecterend materiaal aangebracht in de lijnen, het wegdek zelf, in de bebakening, bebording en op palen. Een voorbeeld hiervan zijn paaltjes en schrikhekken, die in het licht van de koplampen van voertuigen het verloop van de bocht aangeven.

Door technische innovaties wordt de reflectie steeds beter en zijn er meer varianten mogelijk. Zo is er wegenverf op de markt met toegevoegde glasparels. Dit verhoogd de reflectie van de witte lijnen of pijlen op het wegdek.

Actieve markering

Kleine lichtpunten in het wegdek laten al van veraf zien dat er een scherpe bocht of een rotonde aankomt. Ze zorgen voor weinig lichtvervuiling en maken meestal gebruik van led. Actieve markering heeft energie nodig. Vaak komt dit van het elektriciteitsnetwerk. Soms werkt de markering op een accu en/of zonnecel.

Omdat actieve markering duurder is, wordt het alleen toegepast als passieve markering onvoldoende veiligheid biedt. Dit kan het geval zijn:

- bij hogere snelheden (de koplamp reikt dan relatief minder ver)
- wanneer er meer omgevingslicht is, waardoor reflectie minder goed te zien is

Ander licht

Licht van andere eigenaren

Niet al het licht dat buiten brandt, is van de gemeente. Veel andere lichtbronnen bepalen mede het beeld. Reclames, sportvelden, bedrijven, stallen, parkeerplaatsen, enzovoort. Bijna overal wordt licht gebruikt. De gemeente vraagt de eigenaren/beheerders van alle andere lichtbronnen om ook bewust te verlichten.

Waarom bewust verlichten

Bewust verlichten zorgt voor:

- behoud van het landelijke en groene karakter van de gemeente
- verhoging van de kwaliteit van de openbare ruimte
- voorkoming van lichthinder en lichtvervuiling
- voorkoming van onnodig energieverbruik

Reclame

Streefbeeld van de gemeente

Verlichte reclames en andere vormen van verlichting voor promotie bieden ondernemers zichtbaarheid. De gekozen vorm, kleur, reflectiewaarde en verlichtingssterkte zijn goed afgestemd op de omgeving. Er wordt gericht verlicht met energiezuinige lampen, die worden uitgeschakeld in de late avond. De lichthinder en lichtvervuiling is minimaal. Er worden geen lichtreclames aan gemeentelijke lantaarnpalen gemonteerd.

meer tekst

Landelijke trend

Reclame is niet meer weg te denken uit onze samenleving. Steeds vaker wordt verlichting gebruikt om de reclame extra te laten opvallen. Bedrijven willen niet voor elkaar onderdoen en kiezen voor meer en fellere lichtreclames.

Voorheen werden lampen gebruikt om borden of posters aan te lichten. Nu zijn er meestal lichtbakken waarbij het licht van binnenuit naar buiten straalt. Door de komst van nieuwe technieken zoals LED wordt er van gekleurd licht en soms knipperend licht gebruik gemaakt.

Gemeentelijk beleid

Er is op dit moment geen sprake van overmatige lichtreclame. De gemeente wil dit voorkomen en toetst reclame-uitingen aan haar 'algemene beleid voor reclame- en verwijzingsborden' (2004). Onder 'reclamebeleid' staan de belangrijkste regels.

Verlichte reclames in De Marne

De foto geeft een voorbeeld van reclame in een andere gemeente. De reclame binnen de gemeente De Marne is meestal bescheiden. Veel bedrijven hebben geen verlichte reclames, anderen verlichten alleen hun bedrijfsnaam. Er zijn enkele losstaande lichtbakken. Een enkele etalage en bedrijfsnaam is de hele nacht verlicht, ook als er vrijwel geen mensen op straat zijn. Dat is onnodig en past niet bij Bewust Verlichten.

Reclames bij plattegrondsbornen, bushokjes en lantaarnpalen

Voor de exploitatie van plattegrondsbornen en bushokjes werkt de gemeente met een marktpartij samen. De gemeente streeft ernaar dat er energiezuinige lampen worden gebruikt, dat er minder sterke lampen worden geplaatst en dat reclameverlichting in bushokjes wordt uitgeschakeld nadat de laatste bus is geweest. De gemeente bespreekt dit met de exploitanten.

Sportvelden

Streefbeeld van de gemeente

De gemeente streeft naar een goede kwaliteit sportveldverlichting. Door de juiste armatuurkeuze en afstelling, en plaatsing op voldoende hoogte, is er minimale hinder voor omwonenden, weggebruikers en het landschap. De verlichting is energiezuinig en brandt alleen als het veld echt gebruikt wordt.

Sport en verlichting

Licht is noodzakelijk om goed en veilig te kunnen sporten. Ook kan verlichting belangrijk zijn voor de sociale veiligheid rondom de sportaccommodatie. De sportveldverlichting is vaak van grote afstand zichtbaar en gebruikt veel energie. Daarom is het belangrijk om, ook als het gaat om sport, bewust te verlichten.

Sportvelden bewust verlichten

1. Goede armaturen

Nieuwe armaturen hebben vaak betere spiegels. Er komt meer licht op het veld en straalt minder het landschap in. Een goed armatuur beperkt de uitstraling naar omwonenden, weggebruikers, landschap, flora en fauna.

2. Goed afstellen

Bij alle armaturen, oud en nieuw, is goed afstellen belangrijk. Dit zorgt ervoor dat ze het veld verlichten en zo weinig mogelijk de omgeving. Het afstellen kan het beste gedaan worden door een erkend bedrijf, ook bij het vervangen van lampen.

3. Voldoende masthoogte

Voldoende masthoogte is noodzakelijk. Dan kan het armatuur naar beneden worden gericht en toch het midden van het veld te bereiken. Als een mast te kort is, wordt hij vaak schuin geplaatst om het midden van het veld te bereiken. Dit geeft veel meer lichtvervuiling.

Regels en richtlijnen

De wet bepaalt dat sportveldverlichting uitgeschakeld moet zijn als er niet wordt gespeeld. Uiterlijk om 23.00 uur moet de veldverlichting helemaal uit zijn (Activiteitenbesluit). De Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde heeft richtlijnen ontwikkeld voor sportveldverlichting.

Richtlijnen van de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV) geven aan hoeveel licht er op ieder type sportveld nodig is om goed en veilig te kunnen sporten. Daarbij is rekening gehouden met de normen van de NOC/NSF en de NEN-EN 12193.

Om te bepalen hoeveel licht er buiten redelijkerwijs buiten het sportveld mag uitstralen, heeft de NSVV tevens de Richtlijn ter voorkoming van Lichthinder opgesteld. Deze dient ter bescherming van direct omwonenden en weggebruikers, maar ook van het open landschap, de flora en de fauna.

Investeren door gemeente en vereniging

De gemeente is eigenaar van een deel van de sportverlichting. Andere verlichting is in eigendom van de verenigingen zelf. De partij die de energierekening betaalt (gemeente of sportvereniging) is gebaat bij een laag energieverbruik. Samen kunnen gemeente en sportvereniging overleggen over investeren in energiezuinig verlichten.

De terugverdientijd van de investeringen wordt korter wanneer de sportvereniging:

- tijdig het licht uitschakelt
- alleen die delen van velden verlicht waarop wordt gespeeld (bijvoorbeeld bij een keeperstraining)
- lampen met een lager vermogen gebruikt (of terugdimt) op trainingsvelden

LED verlichting

Wanneer de verlichting toe is aan vervanging, overweegt de gemeente om over te stappen op led. Belangrijk is de juiste armaturen te kiezen, die vlak zijn en minimaal prikken in de ogen. Een nadeel van ledverlichting is de hogere aanschafkosten. Goede ledverlichting heeft echter ook veel voordelen.

Voordelen:

- de lampen staan meteen op volle sterkte en kunnen aan-/uitgezet worden zonder afkoelperiode
- led is dimbaar, waardoor bij trainingen een lager lichtniveau kan worden gekozen
- het is eenvoudig om minder masten op een veld aan te zetten (keeperstraining, half veld)
- led is energiezuiniger, waardoor de hogere investering op termijn wordt terugverdiend
- in sommige gevallen neemt het aansluit- en het piektarief af (lagere energierekening, kortere terugverdientijd)

Bedrijven

Streefbeeld van de gemeente

De verlichting past qua felheid bij de omgeving. Hij is energiezuinig en wordt op tijd uitgeschakeld. Ook heeft de verlichting een minimale lichtuitstraling naar omwonenden, weggebruikers, het buitengebied en de donkere (sterren)hemel.

Verschillende soorten licht

Vrijwel alle bedrijven gebruiken verlichting. Soms is dit functioneel voor de bedrijfsvoering of de veiligheid, bijvoorbeeld binnenverlichting en terreinverlichting. Andere verlichting dient voor promotie en decoratie, zoals reclameverlichting en het aanlichten van de gevel of de bedrijfsnaam.

Veiligheid

Veel bedrijven plaatsen verlichting voor de veiligheid. Het is belangrijk om dan een bewuste afweging te maken. Verlichting geeft geen veiligheid zonder andere vormen van toezicht. Het beste werkt een mix aan maatregelen.

Combineer:

- camera's die ook bij weinig licht goed beeld geven
- hekwerk
- alarminstallatie
- beveiligingspersoneel
- verlichting

Bewust verlichten

Bij alle verlichting kan men de vraag stellen: dient hier licht te branden? Is het licht goed afgesteld? En is het de juiste sterkte? Kan het licht op een bepaald moment gedimd of zelfs uitgeschakeld worden? Door bewust te verlichten, wordt lichtvervuiling voorkomen. Bovendien kunnen bedrijven zo energiekosten besparen.

Als het nodig is om handhavend op te treden, kan de gemeente de omgevingsvergunning of in sommige gevallen het Activiteitenbesluit benutten. Leidraad vormt de richtlijn van de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV) ter voorkoming van Lichthinder. Handhaving is mogelijk in het geval omwonenden, weggebruikers of piloten worden gehinderd. Bij lichtvervuiling richting het open landschap, is handhaving mogelijk als de gemeente het desbetreffende gebied heeft aangewezen als gebied met donkerte als belangrijke kwaliteit.

Storend licht

Als de verlichting van een bedrijf als storend wordt ervaren, gaat de gemeente in gesprek met de ondernemer. Bedrijven zijn zich er vaak niet van bewust en werken graag mee. Eenvoudige aanpassingen zijn het vlakker afstellen van het armatuur en tijdig dimmen of uitschakelen.

Als afspraken met het bedrijf niet mogelijk blijken, en er is een hoge mate van verstoring, kan de gemeente de omgevingsvergunning of in sommige gevallen het Activiteitenbesluit benutten. Leidraad vormt de richtlijn van de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV) ter voorkoming van Lichthinder. Handhaving heeft niet de voorkeur maar is wel mogelijk in het geval omwonenden, weggebruikers of piloten worden gehinderd. Bij lichtvervuiling richting het open landschap, is handhaving mogelijk als de gemeente het desbetreffende gebied heeft aangewezen als gebied met donkerte als belangrijke kwaliteit.

Open stallen

Streefbeeld van de gemeente

De stalverlichting ondersteunt de werkzaamheden en is zo ingericht dat de leefomstandigheden van de dieren goed zijn. Tegelijkertijd worden lichtuitstoot en energieverbruik geminimaliseerd.

Gemeentelijk beleid voor open stallen

De gemeente stimuleert bewust verlichten van stallen. Zij neemt contact op met eigenaren als de verlichting storend is voor omwonenden, weggebruikers of het donkere landschap. Besproken wordt welke verbetermaatregelen er mogelijk zijn.

Ontwikkelingen in de veehouderij

De melkveehouderij is in ontwikkeling door het afschaffen van de melkquota. Dit leidt – in combinatie met schaalvergrotingsproces – tot de bouw van meer en grotere melkveestallen. Steeds vaker worden deze stallen verlicht. Ook zijn ze steeds meer open voor het welzijn van de dieren. Daardoor zijn de stallen 's avonds zichtbaar in open landschap.

Hinderlijke verlichting

Vaak is de verlichting niet afgeschermd. De oranje of witte lichtstreep van een open stal is dan van verre zichtbaar. Dit geeft lichtvervuiling en verstoort het landschap. Het is mogelijk om de stallen zo in te richten en te verlichten dat de lichtuitstraling beperkt is. Dit geldt zeker bij renovatie, uitbreiding en nieuwbouw van stallen.

Maatregelen die bijdragen aan energiebesparing en minder lichthinder:

- plaats armaturen boven goothoogte, zodat er niet direct zicht is op de lampen
- richt de lampen goed, zodat ze niet onnodig naar buiten stralen
- gebruik energiezuinige lampen
- gebruik beweegbare lichtwerende gordijnen
- zorg voor afscherming via landschapselementen, zoals bomenrijen of een ophoping van grond
- breng de verlichtingssterkte terug tot 150 lux tussen 20:00 en 6:00 uur

Convenant LTO en de provincie

In 2015 sloten LTO Noord, Natuur en Milieufederatie Groningen en Friese Milieu Federatie het 'Convenant storende lichtemissie melkveestallen.' Dit bevat concrete afspraken over de beperking van lichthinder. In de Groningse Omgevingsverordening 2009 staan concrete regels voor de verlichting van stallen.

In de Groningse Omgevingsverordening 2009 is voorgeschreven dat melkveestallen met een verlichtingssterkte van meer dan 150 lux (in de stal) tussen 20.00 uur en 6.00 uur de lichtuitstraling met ten minste 90 procent moeten reduceren door het treffen van voorzieningen.

Het technische document dat hoort bij het 'Convenant storende lichtemissie melkveestallen' beschrijft hoe (bestaande en nieuw te bouwen) stallen ingericht moeten worden om lichthinder te voorkomen. Er worden voorwaarden voor montage van verlichting en de uitstraling van armaturen genoemd, namelijk:

- de onderkant van alle armaturen hangen minimaal 1 meter boven de goothoogte
- het armatuur is zo afgeschermd dat geen licht boven 90 graden met de verticaal straalt
- als de onderkant van een armatuur minder dan 1 meter boven de goothoogte gemonteerd is, is het armatuur zo afgeschermd dat geen licht boven 80 graden met de verticaal straalt
- elk armatuur dient ten minste 5 meter van elke zijmuur geïnstalleerd te worden

Paardenbakken

Streefbeeld van de gemeente

Paardenbakken zijn zo goed mogelijk ingepast in het landschap, zowel overdag als in de avond. Eventuele verlichting is goed van boven naar beneden gericht en is daardoor minimaal zichtbaar vanuit het open landschap. Het licht brandt alleen als de paardenbak gebruikt wordt.

Gemeentelijk beleid voor paardenbakken

De gemeente wil een stimulerende en adviserende rol spelen om de verlichting bij paardenbakken te verbeteren. In het Bestemmingsplan Buitengebied (2008) staan daarom specifieke vereisten voor de verlichting bij paardenbakken.

Voorwaarden genoemd in het Bestemmingsplan:

- de hoogte van lichtmasten bedraagt niet meer dan 3,5 m,
- de lampen hebben een afschermende kap, waardoor de lichtbundel uitsluitend is gericht op de bak
- een goede landschappelijke inpassing is gewaarborgd
- de afstand tot de woning van derden bedraagt minimaal 50 meter

Verlichting bij paardenbakken

Paardenbakken hebben invloed op het open landschap overdag, maar ook in de avonduren wanneer de verlichting van paardenbakken zichtbaar is. Het aantal uren dat het licht brandt, is bij een paardenbak van particulieren vaak niet groot. Naast paardenbakken bij particulieren, zijn er enkele maneges.

De foto is genomen in een andere gemeente in de provincie Groningen.

Oproep: Verlicht bewust!

Eigenaren van paardenbakken kunnen hun steentje bijdragen door:

- direct na het paardrijden de lampen uit te schakelen
- de lampen goed te richten op de bak
- te kiezen voor lampen die niet meer licht geven dan nodig is

De foto is genomen in een andere gemeente in de provincie Groningen.

Aanlichting

Streefbeeld van de gemeente

Iedere dorpskern heeft haar eigen sfeer en identiteit. Deze worden versterkt door een aangelichte bezienswaardigheid. De verlichting accentueert de mooie delen van het gebouw. De lichtsterkte en kleur zijn aangepast op de bezienswaardigheid en de omgeving. Verder wordt er energiezuinig verlicht en gaat het licht 's avonds laat uit. Er straalt zo min mogelijk licht langs het object heen, om het donkere landschap en de (sterren)hemel te beschermen.

hkbvkvkyk

Gemeentelijk beleid aanlichten van monumenten en kunstwerken

De gemeente licht weinig gebouwen zelf aan. Bij toekomstige aanlichting wil ze dit doen met maximale sfeer en minimale hinder. Interessant zijn de tips uit de 'Richtlijn ter voorkoming van lichthinder' van de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde.

De molen in Vierhuizen is in 2017 opnieuw verlicht. Dit maakt onderdeel uit van de maatregelen om tot het Dark Sky Park Lauwersmeer te komen. De onderste foto toont de vroegere verlichting die iets witter en feller was.

Waarom aanlichten?

Door gebouwen en kunstwerken aan te lichten is cultuurschoon ook 's nachts zichtbaar. Bovendien geeft het herkenbare oriëntatiepunten en maakt het de leefomgeving sfeervoller. Dit is prettig voor bewoners en bezoekers. Het kan ook positief zijn voor de lokale economie via recreatie en toerisme.

Foto: deze grote kerk wordt met enkele grote lampen verlicht. Nieuwe technieken kunnen de details beter uitlichten, contrasten laten zien, en de omringende bomen en sterrenhemel donker laten.

Zeer bescheiden

Alleen de wijzerplaat is verlicht van deze kerk. De zijgevel wordt door de straatlampen mee verlicht. Als dit gewenst is zou een goed maar nog steeds bescheiden verlichtingsplan van deze kerk een icoon kunnen maken. In de late avond schakelt het licht automatisch uit.

Oproep: Bewust Aanlichten

De gemeente vraagt ook andere partijen die aanlichten, om dit bewust te doen.

Tips om energie te besparen en lichtvervuiling te voorkomen:

- richt de lampen goed
- verlicht zoveel mogelijk van bovenaf en niet van onderaf
- verlicht subtiel en specifieke elementen, zodat die er extra uitspringen
- gebruik energiezuinige lampen
- stem de felheid en lichtkleur af op de omgeving
- let op de kleur van het te verlichten object (witte gevel heeft minder aanlichting nodig)
- schakel de aanlichting uit om 23.00 uur, er zijn dan bijna geen mensen meer die ervan genieten

Licht van inwoners

Streefbeeld van de gemeente

In de nachtelijke uren is er behalve openbare verlichting, geen andere verlichting zichtbaar in woonstraten. Lampen bij de ingangen van woningen en tuinen zijn goed gericht en geven geen hinder voor de omgeving. Ze zijn voorzien van aanwezigheidsdetectie, waardoor ze alleen aangaan als er iemand langs loopt.

Oproep: Verlicht bewust

Woningeigenaren hebben vaak een lamp bij de voor- of achterdeur en tuinverlichting. De gemeente vraagt hen om bewust te verlichten. Dit verkleint de lichtuitstoot en bespaart energie.

Tips

- verlicht buiten alleen als het echt nodig is
- schakel eventuele sfeer- en tuinverlichting 's nachts uit
- gebruik bewegingsmelders, tijdschakelaars of daglichtsensoren
- stel buitenlampen goed af: verlicht alleen uw tuin, pad of gevel
- gebruik minder fel licht, met een laag vermogen en zachte kleur

Beleid

Beleid

In het submenu vindt u:

1. beleid Openbare Verlichting
 - aanpassing bestaand beleid
 - belangrijkste uitgangspunten
2. landelijke regelgeving
3. visie op overige lichtbronnen in de buitenruimte
4. weergave bestaand reclamebeleid gemeente de Marne

Beleid Openbare Verlichting

Voorgenomen besluit Gemeenteraad

De gemeente De Marne verzorgt de openbare verlichting van straten, paden, pleinen en parkeerterreinen. Haar keuzes zijn vastgelegd in het beleidsplan Openbare Verlichting (2010-2019).

De ontwikkelingen op het gebied van de openbare verlichting gaan erg snel. Aanleiding voor deze notitie 'beeldend Beleidsplan Openbare Verlichting en overige lichtbronnen' is:

1. het nadrukkelijker kiezen voor donkerte als kwaliteit van de openbare ruimte
2. meer de nadruk leggen op energiebesparing
3. het nadrukkelijker betrekken van onze inwoners bij beleid
4. bestaand beleid met de laatste regelgeving en inzichten op een moderne manier presenteren

Op 19 december 2017 besluit de gemeenteraad over het vaststellen van deze notitie 'Beeldend Beleidsplan Openbare Verlichting' als uitgangspunt, zodat de werkzaamheden in 2018 aan de openbare verlichting met de laatste inzichten uitgevoerd kunnen worden.

Onderstaande tekstrijen biedt de beleidskeuzes. Meer info in meer toegankelijke taal rechterkolom geeft doorkliks naar webpagina's met meer info over het betreffende thema of gebiedstype.

Overwegingen voor de Gemeenteraad

Het doorontwikkelen van het beleid uit 2010 is nodig voor de volgende doelen:

- bewuste keuzes maken op basis van een vernieuwd kader
- aangeven waar het donker kan en waar je verlicht voor veiligheid
- nieuwe inrichtingen van licht die kwaliteit aan de openbare ruimte toevoegen op het gebied van sfeer en schoonheid, comfort en herkenning
- prettig buiten verblijven, actief zijn en op pad gaan ook nadat de zon is onder gegaan
- het aanpassen van de verlichting op tijden dat er vrijwel niemand buiten is
- het behouden van de kwaliteit duisternis

Speerpunten

Bewoners hebben dagelijks te maken met verlichting in hun straat, vooral in de winter. We betrekken hen bij grote vervangingen op basis van dit Beeldende Beleid. We gebruiken de nieuwste technieken, kiezen bewust voor donkerte rond het Dark Sky Park Lauwersmeer en attenderen op lichthinder van andere lichtbronnen.

Uitgangspunten

De gemeente kiest, als er verlichting wordt aangelegd en/of vervangen, voor:

- bescheiden verlichting passend bij de omgeving (maatwerk)
- verlichting die de schoonheid van de omgeving versterkt
- niet verlichten in het buitengebied om ook donkerte als kwaliteit te behouden
- basis is alleen het wegdek verlicht, voor sfeer of sociale veiligheid worden soms gevels mee verlicht
- om en om uitschakelen tussen 23 en 06 uur en in de toekomst dimmen van verlichting
- warmwit licht (voldoende kleurherkenning, Ra-waarde > 80)
- een verlichtingssterkte van maximaal 70% van de landelijke adviesrichtlijn NPR13201
- gelijkmatigheid gelijk aan de landelijke adviesrichtlijn (indien mastafstand dit mogelijk maakt)
- niet van toepassing zijn de extra eisen voor gezichtsherkenning zoals genoemd in tabel 7 van de NPR (geformuleerd als minimale verticale en semi-cylindrische verlichtingssterkte)

Visie

De gemeente kiest voor 'Donker waar mogelijk, licht waar nodig'. Dit betekent dat zij alleen verlicht waar en wanneer dat nodig is. Voor ieder gebied en per gebruikerscategorie maakt de gemeente een afweging op maat.

Doelen

De gemeente plaatst verlichting in de openbare ruimte om bij te dragen aan:

- verkeersveiligheid
- sociale veiligheid
- kwaliteit van de leefomgeving

Leefbaarheid en duurzaamheid

De gemeente houdt bij iedere keuze rekening met duurzaamheid, leefbaarheid en de maatschappelijke kosten. Ze wil zorgvuldig omgaan met:

- energie en materialen (lampen, armaturen, lantaarnpalen)
- de leefomgeving in de avond en nacht: schoonheid en sfeer maar ook voorkomen van lichthinder, lichtvervuiling en het beschermen van donkerte
- de leefomgeving overdag: lantaarnpalen en armaturen versterken de ruimtelijke kwaliteit en de gewenste sfeer
- de kosten die verlichting met zich meebrengt (over de totale levensduur)

Licht als integraal onderdeel ontwerp openbare ruimte

Verlichting is een aanvulling op andere maatregelen op en aan de weg voor extra veiligheid, sfeer en comfort. De gemeente doorloopt vier stappen wanneer een weg of gebied opnieuw wordt ontworpen:

1. Maatregelen op of aan de weg (minder licht nodig)
2. Markering (bijvoorbeeld reflecterende borden of lijnen)
3. Energiezuinige verlichting (goed gericht met laag vermogen)
4. Innovatieve technieken (bijvoorbeeld slim schakelen en dimmen)

Binnen de bebouwde kom: verlichten onder de landelijke richtlijn

Als er vanwege veiligheid verlichting nodig is, hoeveel licht plaatst de gemeente dan? De Nederlandse Praktijk Richtlijn (NPR13201) adviseert over de sterkte van het licht en over hoe gelijkmatig het verspreid is over het wegdek.

De gemeente benut de richtlijn als hulpmiddel ten behoeve van de verkeersveiligheid en de sociale veiligheid. De gemeente maakt per situatie een passende keuze in het kader van haar visie 'Donker waar mogelijk, licht waar nodig'. De gemeente streeft naar ongeveer 70% van de verlichtingssterkte zoals genoemd in de NPR.

De adviezen in de NPR sluiten qua lichtniveau op dit moment meer aan bij de gebouwde omgeving in stedelijke gebieden. Daar is men gewend aan meer licht op straat, bebouwing, drukte en wellicht meer veiligheidsproblemen. Landelijk wordt de NPR wellicht aangepast om ook voor meer landelijke gemeenten een passende richtlijn te bieden

De gemeente kiest voor daarom verlichting die past bij de eigen, landelijke, omgeving, rekening houdende met de beleving van de openbare ruimte, energieverbruik, lichthinder en lichtvervuiling, landschap en de kosten van openbare verlichting.

De Marne maar ook de omliggende landelijke gemeenten zijn van oudsher op een laag niveau verlicht. Veel mensen zijn hier aan gewend.

Buiten de bebouwde kom: in principe niet verlichten

In het buitengebied verlicht de gemeente in principe niet. Alleen als de verkeersveiligheid in het geding is, wordt op die locatie verlicht wanneer de alternatieven voor verlichting (zoals markering) niet voldoende oplossing bieden. Dit is conform de landelijke richtlijn NPR-2017. Als er wordt verlicht, wordt er meestal voor oriënterende en niet voor gelijkmatige verlichting gekozen. Een sobere verlichting blijkt meestal voldoende.

Verlichting van woonwijken

Bij nieuwe verlichting streeft de gemeente naar:

- warmwitte lichtkleur (3000K) voor sfeer en gezichtsherkenning.
- verlichtingssterkte bescheiden zoals eerder beschreven
- gelijkmatigheid in de avond conform de Nederlandse Praktijk Richtlijn NPR
- gelijkmatigheid tussen 23 en 06 uur is minder van belang
- om-en-om schakeling (avond/nachtschakeling) wordt voorlopig aangehouden
- dimmen wordt overwogen als aanvulling of vervanging van avond/nachtschakeling
- gevels en voortuinen niet verlichten in reguliere woonstraten, functionele kofferarmaturen
- gevels meeverlichten in straten met monumentale waarde, decoratieve rondstralende armaturen
- bij nieuwe inrichting openbare ruimte houden alle partijen rekening met de wens om verlichting te verminderen en tegelijk gebieden overzichtelijk te maken ten behoeve van veiligheid.
- bij nieuwe inrichting spreken gemeente, politie, inwonersgroepen, woningcorporaties en bouwende partijen over veiligheid woonomgeving in relatie tot verlichting.
- de gemeente verlicht zelf geen achterpaden en de woningcorporaties wordt gevraagd hier bewust mee om te gaan. Argumenten: gebrek aan sociale controle, schijnveiligheid, mogelijke lichthinder voor omwonenden, extra lichtvervuiling en energieverbruik.

Verlichting andere gebiedstypen

- Centrum: sfeervolle warmwitte verlichting van 3000K met armaturen die passen bij het dorpscentrum. De gelijkmatigheid is goed, waardoor er weinig donkere vlekken zijn tussen de lantaarnpalen in de avonduren, tussen 23 en 06 uur kunnen enkele lampen worden uitgeschakeld. De verlichtingssterkte is laag.
- Fietspaden worden zoveel mogelijk mee verlicht met de hoofdrijbaan. Vrijliggende fietspaden en voetpaden worden alleen verlicht als ze een doorgaande functie hebben. Fietspaden en voetpaden met een recreatieve functie worden niet verlicht. Buiten de kom worden de meeste fietspaden niet verlicht omdat er onvoldoende sociale controle is.
- Op bedrijventerreinen wordt voor wit licht gekozen (4000K als er woningen nabij zijn, eventueel 5400K als bedrijven hier voor kiezen). Als het terrein in gebruik is in de nacht, wordt er niet geschakeld of gedimd. De gelijkmatigheid en verlichtingssterkte worden aangelegd conform de NPR-2017. De gemeente bespreekt met de bedrijven welke veiligheidsmaatregelen zinvol zijn en welke openbare en bedrijfsverlichting passend is gezien de situatie qua veiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid.
- Tunnels en onderdoorgangen: bij het ontwerp is het doel van de gemeente dat de weggebruikers er veilig en comfortabel gebruik van kunnen maken. Zowel in de avond als in de nacht. De gemeente verlicht iedere tunnel op maat, gebruikmakend van de landelijke adviesrichtlijnen:
 1. tunnels en onderdoorgangen (Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde, 2017)
 2. tunnels en onderdoorgangen (Politiekeurmerk Veilig Wonen)

Aansprakelijkheid (Burgerlijk Wetboek)

- De gemeente weegt per gebiedstype en per wegvak zorgvuldig af wat passende verlichting is, gebaseerd op een lichttechnische berekening.
- Dit beleidsplan geeft in bovenstaande alinea's en de factsheets onder Bewust Verlichten aan welke argumenten de gemeente heeft bij haar keuzes voor wat betreft wel of niet verlichten, de verlichtingssterkte en gelijkmatigheid.
- Bij de zorgplicht van de gemeente hoort niet alleen een bewust keuze voor wat betreft nieuwe verlichting. Van evenveel belang is goed beheer en onderhoud door tijdige vervanging van lampen, armaturen en masten.

Landelijke regelgeving openbare verlichting

Nederlandse Praktijk Richtlijn (NPR13201-2017)

De NPR13201-2017 geeft richtlijnen voor de verspreiding van en hoeveelheid licht op straat. Het is geen wettelijke verplichting maar een advies en hulpmiddel voor wegbeheerders. De NPR13201 is opgesteld door de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV) waarin deskundigen in het werkveld hun kennis bundelen om wegbeheerders te ondersteunen.

De NPR adviseert per gebiedstype en wegcategorie een bepaalde verlichtingssterkte voor het drukste uur van de dag. Er is ruimte om deze hoeveelheid licht op het wegdek te verlagen op rustiger uren door te dimmen.

De NPR adviseert ook over een passende gelijkmatigheid, dat wil zeggen, in welke mate het licht egaal over het wegdek is verspreid. Dit wordt bepaald door de afstand tussen de lantaarnpalen en de mate waarin het armatuur het licht verspreidt over de diverse richtingen.

Aansprakelijkheid (Burgerlijk Wetboek)

De wegbeheerder, in dit geval de gemeente, kan aansprakelijk worden gesteld voor schade wanneer de openbare verlichting niet voldoet aan de eisen die men in de gegeven omstandigheden daaraan mag stellen voor verkeersveiligheid. Door haar keuzes op het gebied van openbare verlichting te onderbouwen, kan de gemeente redelijkerwijs voor schade worden gevrijwaard. Volledige afdekking van aansprakelijkheid is echter niet mogelijk.

De gemeente onderbouwt haar verlichtingsbeleid in dit beeldend beleidsplan. De gemeente beschrijft per gebiedstype haar keuzes voor wat betreft wel of niet verlichten, de verlichtingssterkte en gelijkmatigheid. Bij de zorgplicht van de gemeente hoort niet alleen een bewuste keuze voor wat betreft nieuwe verlichting. Van evenveel belang is goed beheer en onderhoud door tijdige vervanging van lampen, armaturen en masten.

Arbeidsomstandighedenwet/ installatieverantwoordelijkheid

Gemeenten dienen een installatieverantwoordelijke aan te wijzen om volgens de NEN 3140 'Bedrijfsvoering van elektrische installaties-Laatspanning' te zorgen voor veiligheid bij werken aan elektrische objecten in het laagspanningsgebied. De verantwoordelijkheid kan expliciet bij de aannemer gelegd worden voor de veiligheid van de gemeentelijke elektrische installaties tijdens montage, onderhoud en verwijdering. Voor het ondergronds netwerk is de netbeheerder verantwoordelijk.

Reclamebeleid

Algemeen:

- Het aanlichten van reclames is niet toegestaan als de verlichting uitstraalt naar de omgeving (APV De Marne 2012, artikel 4:15).
- De verlichting van licht- of verlichte reclames dient te zijn gedoofd tussen 01.00 en 05.00 uur (APV De Marne 2012, artikel 4:15).
- Knipperende lichtreclames zijn niet toelaatbaar.
- Liever losse letters en het aanlichten van reclameteksten in plaats van het gebruik van lichtbakken.
- Indien toch gekozen wordt voor een lichtbak, dan is het raadzaam een donkere achtergrond te kiezen met heldere letters, ook in verband met de verkeersveiligheid (verblindingseffecten).
- De gemeente bevestigt zelf geen reclamebakken aan haar gemeentelijke lantaarnpalen.

In winkelgebieden:

- In winkelgebieden is het plaatsen van reclamemasten niet gewenst. Het aanbrengen van lichtbakken of lichtreclames op reeds bestaande masten wordt niet toegestaan, beperkte aanlichting van bestaande masten is wel toegestaan.
- Specifiek voor winkelcentrum de Marren in Leens (Beeldkwaliteitsplan, 2010) geldt: (Licht)reclame aan de gevel dient gericht te zijn op de openbare weg en te zijn afgestemd op de architectuur van de gevel en de omgeving. Bewoners van de woningen op de verdieping mogen geen overlast ondervinden van lichtreclame(s) aan de gevels van de eerste bouwlaag. Bewegende en/of roterende reclame-objecten en knipperende lichtreclames aan gevels zijn niet toegestaan.

Relatie tot het buitengebied:

- In het buitengebied is het plaatsen van lichtreclames niet toelaatbaar.
- Bij directe uitstraling naar het buitengebied, verdienen zowel het aanlichten van reclameteksten als lichtbakken niet de voorkeur.
- Vanaf bedrijventerreinen zijn deze vormen van verlichting niet toelaatbaar.

Sportterreinen:

- Sportterreinen zijn meestal in een groene omgeving gesitueerd. Het aanbrengen van reclames niet gericht op het complex zelf is slecht passend en niet aanvaardbaar.

Visie overige lichtbronnen

Introductie op licht in openbare ruimte

De gemeente streeft naar een goede kwaliteit van de leefomgeving. Ze zorgt ervoor dat de openbare verlichting de leefomgeving versterkt en zo min mogelijk verstoort. De kwaliteit van die ruimte wordt echter in de donkere uren niet alleen beïnvloed door openbare verlichting. Veel andere lichtbronnen bepalen mede het beeld:

- verlichting van winkels en bedrijven: reclameverlichting, gevelverlichting, terreinverlichting
- verlichting in het landelijk gebied: open verlichte stallen, verlichting bij paardenbakken, terreinverlichting bedrijven en particulieren
- verlichting van sportterreinen: sportveldverlichting, verlichting parkeerterreinen
- recreatieve verlichting: bungalowparken of campings
- verlichting bij woningen: voordeurverlichting, tuinverlichting

Licht is positief en negatief

Lichtbronnen in de buitenruimte stellen ons in staat om in de avond en de nacht diverse activiteiten uit te voeren. De openbare verlichting van de gemeente levert daar een grote bijdrage aan in het kader van verkeersveiligheid, sociale veiligheid en een positieve sfeer en beleving op straat.

Steeds vaker vinden mensen een overdaad aan kunstlicht echter storend in hun directe omgeving of in het landschap:

- het kost energie
- het vermindert het aantal zichtbare sterren
- kunstlicht kan flora en fauna en de nachtrust van mensen verstoren
- soms overstralen de lichtbronnen de openbare verlichting en zijn ze storend voor de weggebruiker
- in extreme gevallen kunnen ze zelfs verblinding veroorzaken

Kwaliteit openbare ruimte bewaken en versterken

De gemeente ziet het als haar taak om de kwaliteit van de openbare ruimte te bewaken en waar mogelijk te versterken. Daarom besteedt zij niet alleen aandacht aan openbare verlichting maar ook aan de overige lichtbronnen in de openbare ruimte. De gemeente vraagt de eigenaren/beheerders van deze lichtbronnen om spaarzaam, functioneel en duurzaam te verlichten met als doel:

- het landelijke en groene karakter van de gemeente te behouden en versterken
- de kwaliteit van de openbare ruimte te verhogen
- lichthinder voor mens en dier tegen te gaan
- onnodig energieverbruik te voorkomen

Ambitie: geen verdere toename

Het ambitieniveau van de gemeente is dat de totale lichtuitstoot niet verder toeneemt. Deze ambitie is lastig meetbaar maar de intentie is helder:

- bestaande storende verlichting: bekijken welke verbeteringen er mogelijk zijn
- nieuwe verlichting energiezuinig en goed inpassen in de leefomgeving

Doel is nadrukkelijk niet om nieuwe ruimtelijk-economische ontwikkelingen tegen te houden. Het gaat erom de extra lichtbronnen, die onvermijdelijk zijn bij veel ontwikkelingen, zo min mogelijk de omgeving te laten storen door een bewust en duurzaam verlichtingsplan. De gemeente voert hiervoor diverse activiteiten uit passend bij de bestaande gemeentelijke taken en projecten. Zij zoekt hiervoor de samenwerking met lichtbroneigenaren en heeft een stimulerende rol.

Contact

Contactformulier

Vragen over openbare verlichting en overige lichtbronnen, en het beleid van de gemeente, kunt u invullen in onderstaand contactformulier. Wij nemen zo spoedig mogelijk contact met u op. Onder het formulier vindt u waar u storingen kunt melden aan de openbare verlichting.

Storingen melden aan de openbare verlichting

Storingen aan de openbare verlichting kunt u melden via het deze website. U kunt op een kaart aanklikken om welke lichtmast het gaat. Voor urgente meldingen buiten kantooruren belt u naar: 06-55 84 1151

Algemene vragen aan de gemeente

Overige vragen aan de gemeente kunt u stellen in het algemene contactformulier op de gemeentelijke site.